

*”Ja siihen rankan arjen pyörykseen moni
uupuukin turhaan”*

Ihan Iholla –ryhmäohjaajien kokemuksia
sijaisvanhempien kasvuryhmämallista

Anna Liukko

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2013

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali- terveys ja liikunta-ala

Tekijä(t) LIUKKO, Anna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 18.03.2013
	Sivumäärä 51	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi "Ja siihen rankan arjen pyörytykseen moni uupuukin turhaan". Ihan Iholla ryhmäohjaajien koke- muksia sijaisvanhempien kasvuryhmämallista		
Koulutusohjelma Sosiaaliala		
Työn ohjaaja(t) KIISKILÄ, Taja VÄLIVAARA, Christine		
Toimeksiantaja(t) Pesäpuu ry		
Tiivistelmä Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Pesäpuu ry. Työn tarkoituksena oli kerätä tietoa Ihan Iholla –kasvuryhmäohjaajilta heidän kokemuksistaan ryhmämallista ja ryhmäohjaajakoulutuksesta Pesä- puu ry:n kehittämistyön tueksi. Ihan Iholla –kasvuryhmämalli on Pesäpuu ry:n vuosina 2008-2010 luoma vertaistuellinen ryhmämalli sijais- ja adoptiovanhemmille. Tutkimuksessa tarkasteltiin ryh- mäohjaajien kokemuksia kasvuryhmämallista, sen menetelmistä, periaatteista ja ohjaukseen saa- dusta koulutuksesta. Opinnäytetyön teoriapohja käsitteli sijaisvanhemmuutta ja haasteita sijoitet- tujen lasten kanssa. Tutkimus toteutettiin avoimena sähköisenä kyselynä kaikille tutkimuksen te- kohetkellä kasvuryhmäohjaajakoulutuksen läpikäyneille ohjaajille. Sijaisvanhemmuus on tärkeässä roolissa lastensuojelun sijaishuollossa. Laki oikeuttaa ja velvoittaa sijaisvanhemmille riittävän tuen ja koulutuksen työn tueksi. Tässä suhteessa sijaisvanhemmille tarkoitettujen tukimuotojen kehit- täminen, mikä oli opinnäytetyön tavoitteena, on perusteltua. Kyselylomake koostui kuudesta avoimesta kysymyksestä, jossa oli kysymyksiä vastaajien taustatie- toihin, ryhmämalliin, ryhmien ohjaukseen ja ohjaajakoulutukseen sekä työnohjaukseen liittyen. Kyselyn sähköinen linkki lähetettiin 28 ohjaajalle, joista 10 vastasi kyselyyn. Työn rajauksesta joh- tuen yksi vastauslomake jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Kyselyvastausten perusteella Ihan Iholla –kasvuryhmämallin tärkeimpinä kehittämiskohteina koettiin ryhmämallin aikataulutus, joka osassa vastauksia koettiin liian tiukkana. Markkinointia erityisesti kuntien sosiaalitoimiin pitäisi lisätä samoin kuin ohjauksesta saatavan palkkion suuruutta pitäisi nostaa enemmän työn vaati- vuutta vastaaviksi. Kokonaisuudessaan Ihan Iholla –kasvuryhmämalli näyttäytyi vastauksissa onnis- tuneena sijaisvanhemmille sopivana ryhmämallina, jonka erityisinä vahvuksina pidettiin selkeää struktuuria, toiminnallisuutta ja elämäkerrallisuutta. Ryhmämallin koettiin myös tarjoavan riittä- västi vapauksia ohjauksen näkökulmasta.		
Avainsanat (asiasanat) Sijoitettu lapsi, sijaisvanhemmuus, sijaisvanhemmuuden tukeminen, Pesäpuu ry, Ihan Iholla - kasvuryhmä		
Muut tiedot		

Author(s) LAST, First	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 18.03.2013
Liukko Anna	Pages 51	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title "Many are burned out in vain because of the hard daily routines ". Ihan Iholla -group counselors' experiences of a growth group model for foster parents		
Degree Programme Social Services		
Tutor(s) KIISKILÄ, Taja VÄLIVAARA, Christine		
Assigned by Pesäpuu ry		
Abstract The Pesäpuu ry commissioned this Bachelor's thesis. The purpose of this Bachelor thesis was to collect information from the counselors of the Ihan Iholla –group model with regard to their experiences of the group model and to the related training. The Ihan Iholla –growth group model was a peer support group model developed by the Pesäpuu ry in 2008-2010 and it was intended for foster parents. Foster parenthood has an important role in foster care. The law justifies and also requires sufficient support and education for foster parents. In this respect there is a clear justification for the development of further forms of support for foster parents, and collecting information in order support Pesäpuu's development work to was one of the aims of this thesis. This study examined the counselors' experiences of the group model, its methods and principles, as well as the training that they received for their counseling work. The theory part of the thesis discussed foster parenthood and challenges with children in foster care. This study was implemented as an electronic open survey addressed to all counselors who had participated in the related training. The questionnaire consisted of six questions that were related to the background information of the counselors, the group model, group counseling, the training of the counselors as well as their supervision. The link to the questionnaire was sent to 28 counselors, and 10 of them answered to it. Due to the delimitation of the research topic, one reply form was left outside of the study. Based on the results of study, the most important areas of development were related to the scheduling of the group meetings. Some of the respondents felt that the current schedule was too tight. The respondents also suggested increased marketing to the social service administrations of municipalities. Moreover, the amount of the reward for counseling the groups should be increased so as to meet the requirements of the work. As a whole, the Ihan Iholla –group model appeared to be a successful model suitable for foster parents. Its particular strengths were deemed to be a clear structure, functionality and its ability to address the whole human life span. The respondents also felt that the Ihan Iholla group-model offered sufficient freedom to the counselors.		
Keywords Child in foster care, foster parenthood, support for foster parents, Pesäpuu ry, Ihan Iholla group-model		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 TUKEA SIJAISVANHEMMILLE.....	3
2 LÄHTÖKOHTIA IHAN IHOLLA -KASVURYHMÄMALLILLE	4
2.1 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu	4
2.1.1 Ennaltaehkäisy ja avohuollon tukitoimet.....	4
2.1.2 Lastensuojeluasiakkuus	5
2.1.3 Huostaanotto ja kiireellinen sijoitus	6
2.2 Perhehoito sijaishuollon työmuotona.....	7
2.2.1 Perhehoitoa tarjoavat palvelut.....	8
2.2.2 Keskeiset lait	9
2.3 Kiintymyssuhteet ja terapeuttinen vanhemmuus	11
2.4 Pesäpuu ja Ihan iholla –kasvuryhmämalli	14
2.4.1 Kasvuryhmä –ohjaajakoulutus ja työnohjaus	15
2.4.2 Kasvuryhmämallin tavoitteet.....	16
2.4.3 Ihan iholla –kasvuryhmässä työskentely	18
2.4.4 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta	19
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	20
3.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	20
3.3 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä	21
3.4 Aineiston keruu, kohdejoukko ja kyselyyn vastanneet	22
3.5 Tutkimusaineiston analyysi	23
4 TULOKSET	27
4.1 Ihan Iholla –kasvuryhmämalli, menetelmät ja periaatteet.....	27
4.2 Kasvuryhmien ohjaus ja ohjaajakoulutus	29
4.3 Työnohjauksen rooli	31
4.4 Kehittämisideoita Ihan Iholla –kasvuryhmämalliin	31

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
5.1 Tulosten pohdintaa ja jatkotutkimusaiheita.....	34
5.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointia	35
5.3 Opinnäytetyön prosessin arviointia	39
LÄHTEET	42
LIITTEET	46
Liite 1. Esittelykirje	46
Liite 2. Kyselyn saatekirje.....	47
Liite 3. Kysely Ihan Iholla –kasvuryhmä-ohjaajille	48
TAULUKOT	
Taulukko 1. Esimerkki aineiston analyysin ensimmäisestä vaiheesta.....	24
Taulukko 2. Esimerkki aineiston analyysin etenemisestä.....	26
Taulukko 3. Kyselyvastausten pääluokat	33
KUVIOT	
Kuvio 1. Työnohjauksen hyödyt	16
Kuvio 2. Kasvuryhmän tapaamiskerran rakenne.....	19
Kuvio 3. Tutkimusaineiston analyysin eteneminen.....	24

1 TUKEA SIJAISVANHEMILLE

Vuonna 2010 otettiin huostaan 10 003 lasta. Kiireellisesti sijoitettiin 3 432 lasta. Huostassa olleiden lasten määrä oli tuolloin kaksi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2009, kun taas kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli 21 prosenttia enemmän. Yhteensä kodin ulkopuolelle oli vuoden 2010 aikana sijoitettuna 17 064 lasta ja nuorta. Sijoitettuna olleiden määrä kasvoikin reilun prosentin vuodesta 2009. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2012.) Lastensuojelun perhehoito onkin hyvin ajankohtainen aihe, kun ajatellaan tammikuun 2012 alussa voimaan astunutta lakia lastensuojelun perhehoidon ensisijaisuudesta sijaishuollon hoitomuotona (Hakkarainen, Kuukkanen & Piispanen 2012, 4).

Laki perhehoidon ensisijaisuudesta sijaishuollon hoitomuotona tulee suurella todennäköisyydellä merkitsemään perhehoidon ja sen myötä sijaisvanhempien tarpeen lisääntymistä, jolloin sijaisvanhemmille tarjottavalla tuella ja koulutuksella tulee olemaan entistä suurempi merkitys muun muassa sijoitusten katkeamisten ennaltaehkäisyssä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia sijais- ja adoptiovanhemmille tarkoitettua Ihan iholla –kasvuryhmä ohjaajien kokemuksia ryhmämallista, miten ohjaajat kokevat ryhmien vetämisen sekä siihen saadun koulutuksen ja palvelleeko ryhmämalli heidän näkökulmastaan sijaisvanhempia. Kasvuryhmämalli on opinnäytetyön toimeksiantajan Pesäpuu ry:n luoma ryhmämalli. Työn tutkimusosuus toteutui sijaisvanhempien kasvuryhmien ohjaajille, mistä syystä aihe rajautui luonnollisesti sijaisvanhemmuuteen liittyvien teemojen ympärille.

Toteutin opinnäytetyön tutkimusosuuden kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen, jotta tutkittavien näkökulma voisi päästä mahdollisimman laajasti esiin. Opinnäytetyön tavoitteena on, että kasvuryhmäohjaajilta saadut palautteet ryhmämallista ja siihen saadusta koulutuksesta voisivat olla tukena Pesäpuu ry:lle heidän kehittämistyössään. Aihevalintaani vaikutti oma kiinnostukseni lastensuojelua ja erityisesti sijaishuoltoa kohtaan, joten yhtenä tavoitteenani oli saada myös itselleni lisää tietoa sijaisvanhempien kokemista haasteista sijoitettujen lasten kanssa sekä terapeuttisesta vanhemmuudesta.

Tutkimustulosten perusteella keskeisimpinä kehittämistarpeina koettiin aika-
taulut. Useampi ryhmäohjaaja koki, että kokoontumiskertoja ja tai aikaa ko-
koontumiskerroissa pitäisi olla enemmän. Pääasiassa Ihan Iholla-
kasvuryhmäohjaajat kokivat ryhmämallin kuitenkin hyvänä ja sijaisvanhemmil-
le sopivana mallina.

2 LÄHTÖKOHTIA IHAN IHOLLA -KASVURYHMÄMALLILLE

2.1 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Se, miten lastensuojelua toteutetaan, pohjautuu YK:n lastenoikeuksien sopi-
muksen ja Suomen lainsäädännön pohjalle. YK:n yleissopimuksessa lastenoi-
keuksista todetaan kolmannen artiklan ensimmäisessä kohdassa, että kaikis-
sa lasta koskevissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hal-
lintoviranomaisten tai lainsäädäntöelinten toimissa on ensisijaisesti huomioita-
va lapsen etu. (YK:n yleissopimus lastenoikeuksista, 2.) Suomen perustuslain
(11.6.1999/731) pykälä 22 puolestaan määrää, että julkisen vallan on turvatta-
va perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Lisäksi lastensuojelua
ohjaa lastensuojelulaki, jonka tavoitteena on perheen tilanteisiin puuttuminen
niin, että perhe voisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa saada tukea on-
gelmiinsa ja ehkäistä ongelmien kasaantumista (Räty 2004, 21). Yhtälailta las-
tensuojelua ovat huostaanotot ja lapsen sijoittaminen, kuten lastensuojelulain
(13.4.2007/417) kolmannessa pykälässä sanotaan:

*Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi-
ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuo-
jelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä
avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua
ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin
liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.*

2.1.1 Ennaltaehkäisy ja avohuollon tukitoimet

Lastensuojelun keskeisenä periaatteena on edistää lapsen suotuisaa kehitys-
tä ja hyvinvointia. Ennaltaehkäisy on tässä keskeisellä sijalla. (Räty 2012, 10.)

Ennaltaehkäisevää lastensuojelua voidaan toteuttaa kunnallisissa peruspalveluissa, kuten äitiys- ja lastenneuvoloissa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoitossa ja nuorisotyössä (Sosiaalipalvelut, lastensuojelu 2012). Tarkoituksena on vähentää lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta huomaamalla mahdollisimman varhain lasten ja nuorten huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmatilanteet sekä tarjoamalla varhaista tukea ongelmista selviytymiseksi. Mikäli työntekijät kuitenkin havaitsevat tai saavat tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve tulisi selvittää, heillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. (Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu 2012.)

Lastensuojelutarpeen arviointiin ja toteuttamiseen päädyttäessä tärkeintä on lapsen etu. Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) velvoittaa käyttämään ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, mikäli lapsen etu ei muuta vaadi. Avohuollon tukitoimiin onkin ryhdyttävä välittömästi, mikäli lapsen tai nuoren kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen terveyden ja kehityksen tai eivät turvaa niitä tai mikäli lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa oman terveytensä tai kehityksensä.

Avohuollon tukitoimet voivat käytännössä tarkoittaa esimerkiksi toimeentulon tai asumisen turvaamista, tukihenkilön tai perheen tarjoamista, perhetyötä tai muita lasta ja perhettä tukevia toimia. Tukitoimia ei voida kuitenkaan suunnitella tai toteuttaa, mikäli lapsen vanhemmat tai 12 vuotta täyttänyt lapsi itse eivät anna niihin suostumusta. (Lastensuojelun käsikirja. Avohuolto. 2012.) Avohuollon tukitoimien ensisijaisuusvaatimus ei kuitenkaan koskaan saa ohittaa lapsen edun toteutumista. Lapsen huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen tuleekin ryhtyä välittömästi, jos se on lapsen edun kannalta paras vaihtoehto. (Räty 2012, 10.)

2.1.2 Lastensuojeluasiakkuus

Lastensuojeluasia käynnistyy kunnan sosiaalitoimeen toimitetun hakemuksen perusteella sekä tilanteissa, joissa lastensuojelun työntekijä on saanut pyynnön lastensuojelutarpeen kartoittamisesta. Prosessi käynnistyy myös silloin, kun lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus tai lastensuojelutyöntekijä on

muulla tavoin saanut tiedon mahdollisesti lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta. (Sosiaalipalvelut, lastensuojelu 2012.) Päätös lastensuojelutarpeen selvitykseen ryhtymisestä tulee tehdä seitsemän päivän kuluessa siitä, kun lastensuojeluilmoitus on saapunut tai lastensuojelun mahdollinen tarve on muutoin tullut ilmi (Lastensuojelun käsikirja, 2012).

Mikäli selvitykseen ryhdytään, tulee lapsen tai nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehdä se kolmen kuukauden sisällä lastensuojelu-asian ilmettyä. Lastensuojelutarpeen selvityksessä kartoitetaan lapsen tai nuoren tilanne sekä suojelun ja tuen tarpeet suhteessa vanhempien mahdollisuuksiin vastata niihin. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Kun selvitys on tehty, sosiaalityöntekijä laatii siitä yhteenvedon, josta käy ilmi, täytyvätkö lastensuojelun asiakkuuden kriteerit. Sosiaalityöntekijän on myös perusteltava kantansa yhteenvedossa. Mikäli asiakkuus jatkuu, prosessi etenee asiakassuunnitelman laatimiseen. Jos asiakkuus päättyy, asiakirjat arkistoidaan. Sekä asiakkuuden jatkumisesta että sen päättymisestä on ilmoitettava lapselle tai nuorelle sekä hänen huoltajille suullisesti tai kirjallisesti. Lisäksi tieto kirjataan lapsen tai nuoren asiakirjoihin. (Lastensuojelun käsikirja. 2012.)

2.1.3 Huostaanotto ja kiireellinen sijoitus

Huostaanotto ja sijaishuolto ovat tilanteita, joihin ryhdytään vain, jos kotiolot tai lapsen oma käytös uhkaavat vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä vakavasti ja avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä tai mahdollisia (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 40§). Huostaanotto on lastensuojelutyössä viimesijainen keino lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. Vaikka huostaanoton tarkoitus on aina turvan ja huolenpidon varmistaminen lapselle tai nuorelle, on se kuitenkin äärimmäinen toimenpide, jossa julkisen vallan keinoin turvataan lapselle tai nuorelle perustuslaissa säädettyjä oikeuksia. (Lastensuojelun käsikirja 2012; Suomen perustuslaki 22§.)

Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) määrittää, että mikäli lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen tai sijaishuollon tarpeessa, hänet voidaan kiireellisesti sijoittaa perhehoitoon, laitoshuoltoon tai muuten hänen

hoidon ja huollon tarpeiden edellyttämällä tavalla. Kiireellisen sijoituksen taustalla voi olla vanhemmista johtuvia tai lapsesta itsestään johtuvia syitä. Kiireellinen sijoitus voi olla tarpeen esimerkiksi, jos lapsen huomataan joutuneen pahoinpitelyn kohteeksi tai lapsi tai nuori on itsetuhoisin. (Lastensuojelun käsikirja, 2012.)

2.2 Perhehoito sijaishuollon työmuotona

Sijaishuollosta puhuttaessa tarkoitetaan huostaan otetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417). Sijaishuollolla voidaan tarkoittaa myös lastensuojelulain (13.4.2007/417) pykälässä 83§ tarkoittua väliaikaismääräystä eli

Kun lapsen huostaanottoa tai sijaishuoltoa koskeva asia on vireillä hallinto-oikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa, voi asiaa käsittelevä tuomioistuin omasta aloitteestaan tai lapsen taikka hänen vanhempansa tai huoltajansa vaatimuksesta antaa väliaikaisen määräyksen lapsen olinpaikasta ja siitä, miten lapsen hoito ja kasvatus on asian tuomioistuinkäsittelyn aikana järjestettävä.

Perhehoito on yksi sijaishuollon toteuttamistavoista. Sijoituspaikkaa valitessa tulisi erityishuomio kohdistaa huostaanoton perusteisiin, lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarusuhteisiin ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitoon ja hoidon jatkuvuuteen. Myös lapsen kielellistä, kulttuurillista ja uskonnollista taustaa tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida sijoituspaikkaa valitessa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Vuonna 2010 sijoitettiin noin puolet huostassa olleista lapsista perheisiin - näistä sukulais- tai läheisperheisiin sijoitusten osuus oli noin 11 prosenttia (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2012). Vuoden 2012 alusta lastensuojelun perhehoito on ollut sijaishuollon ensisijainen hoitomuoto (Hakkarainen, Kuukkanen & Piispanen 2012, 4). Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna se on yhteiskunnalle myös edullisin kodin ulkopuolisista hoitomuodoista (Ketola 2008, 22).

Perhehoito sijaishuollon työmuotona tarjoaa lapselle tai nuorelle perheenjäsenyyden, pysyvät ihmissuhteet sekä kodin ilmapiirin ja ympäristön, jossa lapsi tai nuori voi osallistua arjen toimiin ja askareisiin (Ketola 2008, 22). Vaikka lapsen ja nuoren tärkein kasvuympäristö on aina koti ja perheen ihmissuhteet, niin kysymykset kodista ja perheestä voivat olla lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle epäselviä (Rabb 2008, 148).

Muutto kotoa sijaisperheeseen on lapselle muutos, jossa aikuisten tehtävänä on pohtia, kuinka lasta autetaan uudessa, stressaavassakin tilanteessa. Tavoitteena on suunnitella sijoitus lapselle turvallisena prosessina, jossa ikä ja kehitystaso otetaan huomioon. Tällöin sijoitus ei tule lapselle tai nuorelle yllättävänä siirtymisenä. Sijaisperheeseen sijoittamisen yhteydessä on tärkeä huomioida sijoituksen taustalla oleva konkreettinen tilanne. On arvioitava, onko sijoitus tehtävä kiireellisenä, jolloin tarvitaan kriisityötä vai onko sijoitusta mahdollista työstää rauhallisemmin ennakoiden tulevaa muutosta. (Tervonen-Arnkil 2007, 92–93.) Lisäksi on huomioitava, että lastensuojelulain (13.4.2007/417) mukaan asetus perhehoidon ensisijaisuudesta sijaishuollon hoitomuotona ei poissulje laitoshuoltoa. Laitoshuolto tulee tarpeeseen tilanteissa, joissa sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti perhehoidossa tai muualla riittävien tukitoimien avulla.

2.2.1 Perhehoitoa tarjoavat palvelut

Perhehoidon palveluja tarjoavat tahot sekä lastensuojelun sijaishuollon palvelut menevät käsitteinä usein sekaisin. Perhehoitaja nimikettä käytetään henkilöstä tai henkilöistä, jotka hoitavat omassa kodissaan huostaan otettuja tai avohuollon tukitoimin sijoitettuja lapsia ja nuoria, kehitysvammaisia aikuisia, mielenterveyskuntoutujia tai vanhuksia. Usein perhehoitajat ovat perheen vanhempia tai puolisoja. Nimike tuli käyttöön vuonna 1992, kun perhehoitajalaki syntyi. Sijaisvanhempi nimitystä taas käytetään lapsia ja nuoria hoitavista vanhemmista tai puolisoista ja termi oli käytössä jo ennen perhehoitajalakia. Sijaisvanhempi ja perhehoitaja voivat siis käsitteinä tarkoittaa samaa, kun viitataan lapsia ja nuoria hoitaviin vanhempiin tai puolisoihin. (Ketola 2008, 18.)

Sekä perhehoitajilla että sijaisvanhemmilla on kunnan kanssa toimeksiantosopimus, mutta muutamia perheitä lukuun ottamatta he eivät ole työsuhteessa kuntaan. Nykyään puhutaan myös ammatillisista perhehoitajista ja sijaisvanhemmista. Perhehoito on tällöin vanhempien päätyö ja he hoitavat yleensä erityisen paljon hoitoa tarvitsevia ihmisiä. (Ketola 2008, 19.) Sijaisvanhempina toimivat vanhemmat eivät kuitenkaan välttämättä toteuta perhehoitoa päätyökseen. Sijaisvanhempana voikin periaatteessa toimia kuka tahansa ennakkovalmennuksen saanut henkilö. Hänellä tulee olla valmiuksia suojella ja hoivata lasta, tukea lapsen kehitystä, ottaa huomioon hänen mahdolliset kehitykselliset viiveet, tukea suhteita lapsen syntymävanhempiin, turvata läheisten ihmissuhteiden jatkuminen, sitoutua lapseen, toimia luotettavana aikuisena ja tehdä yhteistyötä lapsen asioihin liittyen. (Hakkarainen, Kuukkanen & Piispanen 2012, 4, 12–13.)

Ennakkovalmennus on pakollinen ja henkilökohtaisena prosessina oleellisen tärkeä osa perhehoitoon valmentautumisessa riippumatta siitä, millainen koulutus tai työkokemus hoitajaksi ryhtyvällä on. Poikkeustapauksissa sijaisvanhemmiksi ryhtyvien sukulais- ja läheisperheiden valmennus voidaan järjestää sijoituksen jälkeen, kuitenkin viimeistään vuoden sisällä sijoituksesta. (Hakkarainen, Kuukkanen & Piispanen 2012, 4, 12–13.)

2.2.2 Keskeiset lait

Vuoden 2012 alusta voimaan astunut laki teki lastensuojelun perhehoidosta sijaishuollon ensisijaisen hoitomuodon (Hakkarainen, Kuukkanen & Piispanen 2012, 4). Huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevat päätökset tekee vastaava sosiaalityöntekijä, mikäli lapsen huoltajat tai 12 vuotta täyttänyt lapsi itse ovat myöntäväisiä huostaanottoon ja siihen liittyvään sijaishuoltoon (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 43§).

Lastensuojelulaki on keskeisin huostaanottoa, sijaishuoltoa, sijoituspaikan valintaa sekä perhehoitoa ja laitoshuoltoa määrittävä laki. Myös sosiaalihuoltolaki sekä perhehoitajalaki ovat keskeisellä sijalla lastensuojelussa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Sosiaalihuoltolaissa (17.9.1982/710) määritetään perhe-

hoidossa olevan henkilön hoito, kasvatusta tai muu ympärivuorokautisen huolenpidon järjestäminen yksityiskodeissa. Tavoitteena on turvata perheenomainen hoito, läheiset ihmissuhteet ja perusturvallisuus sekä edistää sosiaalista kehitystä. Sosiaalihuoltolaki asettaa myös perhekotia koskevia säästöjä, kuten sen, että perhekodit ovat yksityisiä koteja, joissa annetaan perhehoitajain mukaista perhehoitoa. Lisäksi sosiaalihuoltolaissa määritellään perhekoissa samanaikaisesti hoidettavana olevien henkilöiden määrä siten, että huomioidaan myös hoitajan kanssa samassa taloudessa elävät alle kouluikäiset lapset sekä muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa tarvitsevat henkilöt. Säädökset eroavat kasvatuksesta ja huolenpidosta huolehtivien, hoitopaikassa asuvien henkilöiden määrän sekä henkilöiden kelpoisuuksien mukaan.

Perhehoitajalaki (3.4.1992/312) määrää muun muassa sen, kuka voi toimia perhehoitajana. Sen mukaan *”perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa”*. Lisäksi perhehoitajalaissa määritellään perhehoitajille maksettavat hoitopalkkiot, kustannusten korvaamiset, oikeudet vapaaseen sekä sijaishoidon järjestämisen perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana, toimeksiantosopimuksen sekä sen laatimisen, irtisanomisen ja purkamisen, koulutuksen, työhön saatavan tuen sekä sosiaaliturvan.

Toimeksiantosopimus sisältää tiedot hoitopalkkioiden suuruudesta, kustannusten korvaamisesta ja vapaista sekä toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta. Sopimukseen kirjataan myös hoidon arvioitu kesto, perhehoidossa olevien henkilöiden oikeudet, tarvittavat tukitoimet, harrastustoiminta ja tarvittavat muut perhekotiin ja perhehoitoon vaikuttavat tekijät. Perhehoitajalaki määrittää vain vähimmäismäärät esimerkiksi perhehoitajan palkkiosta, kulukorvauksista ja vapaista. Lopulliset määrät riippuvat perhehoitajan kunnan tai kuntayhtymän kanssa tekemästä toimeksiantosopimuksista. Toimeksiantosopimuksen yhteydessä määritellään perhehoitolaikainen perhehoitajan valmennus, työnohjaus ja koulutus sekä ennako-

valmennus. Näiden järjestämisestä vastaa kunta tai kuntayhtymä. (Perhehoitajalaki 3.4.1992/312.)

2.3 Kiintymyssuhteet ja terapeutin vanhemmuus

Sijoitetuilla lapsilla on usein erilaisia kiintymykseen liittyviä häiriöitä, jotka voivat ilmentyä monella eri tavalla (Sinclair, Wilson & Gibbs 2005, 147). Kiintymyksellä tarkoitetaan lapsen suhdetta vanhempaansa. Kiintymysteorian ja siihen liittyvän tutkimuksen perustajina pidetään Mary Ainsworthia ja John Bowlbya (Hughes 2011, 19, 25). Heidän mukaansa kiintymyksessä on kuusi osatekijää, jotka Hughes (2011, 19) on esittänyt teoksessaan seuraavasti:

1. suhde on pysyvä tai jatkuva, ei ohi menevä
2. kohteena on tietty henkilö
3. suhde on emotionaalisesti tärkeä
4. tavoitteena on yhteyden ylläpitäminen toiseen ihmiseen
5. vastentahtoinen erossa olo aiheuttaa ahdistumista
6. tyypillistä on turvan, hyvänolon ja lohdun etsiminen

Nämä kuusi tekijää voivat vaikuttaa itsestään selviltä, mutta nykyään erilaisten perheissä tapahtuvien muutosten myötä lapsille ja vanhemmille jää usein entistä vähemmän yhteistä aikaa, mikä mahdollistaisi kiintymyksen osatekijöiden toteutumisen. Molemmat vanhemmat saattavat käydä töissä ja tehdä pitkiä päiviä, avioerot ovat yleistyneet ja uusperhe on tullut yhdeksi perhemuodoksi. Yleensä lasten ja vanhempien väliset suhteet alkavat kiristyä, kun vanhemmat keskittyvät ainoastaan lapsen käyttäytymiseen sen sijaan, että kiinnittäisivät aiempaa enemmän huomiota suhteen merkitykseen. (Hughes 2011, 20.) Sijaishuoltoa ja erityisesti lastensuojelun sijaishuollon perhehoitoa ajatellen sijoituksen pysyvyydellä onkin tärkeä merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille. (Thomas & Walsh 2009, 113.)

Sijoitettujen lasten elämään liittyy paljon sellaista, jota heidän voi olla vaikea käsittää. Lasten historiassa voi olla esimerkiksi fyysistä-, seksuaalista- tai henkistä hyväksikäyttöä. Myös lasten erilaisia tarpeita on usein laiminlyöty.

Tällaiset traumaattiset tilanteet vaikuttavat ihmisen psyykkeeseen. Traumaattisista tilanteista voi esimerkiksi jäädä muistijälkiä ei-kielellisessä muodossa, kuten kuvina, hajuina ja erilaisina tuntemuksina. Jotkut lapset voivat selvitä traumaattisista kokemuksistaan toisten ihmisten tuella, mutta toisten voi olla vaikea päästä trauman yli, jolloin he alkavat oirehtia. (Sinclair, Wilson & Gibbs 2005, 147–148, 150; Väливаara 2006, 13.)

Kiintymysteorian lähtökohtana onkin turvallisuus. Turvallisuutta voidaan pitää lähtökohtana perhe-elämälle ja ihmisen kehittymiselle. Lapsen kiintymyksen kohteen tärkein tehtävä on turvallisuuden tunteen luominen ja ylläpitäminen, sillä turvallisuuden tunne mahdollistaa lapselle ympäristön vapaan tutkimisen sekä täysipainoisen kehittymisen tämän kiinnostusten ja kykyjen pohjalta. Turvallisuuden tunne lisääntyy kun lapsi huomaa, että vanhemmilla on eri tilanteiden hallintaan vaadittava tieto ja taito. Lisäksi tilanteiden pitäminen ennakoitavina esimerkiksi rutiinien ja rituaalien avulla luo lapselle turvallisuuden tunnetta. Osa tilanteiden ennakoitavuutta on muutosten ja erossa olon suunnittelu etukäteen. Aina suunnittelu ei ole mahdollista, esimerkiksi jos eron aiheuttaa poikkeustilanne, kuten sairastuminen tai kuolemantapaus. Tällöin vanhempien tulisi kuitenkin ymmärtää tilanteiden luoma uhka lapsen turvallisuuden tunteelle ja antaa lapselle tietoa siitä, mitä tapahtuu ja miten tilanne saattaa vaikuttaa häneen. (Hughes 2011, 31–35.)

Turva ja turvan saaminen (staying safe) on nähty erityisen tärkeänä traumatisoituneille lapsille, joiden sisäinen toimintamalli on väärentynyt niin, että he elävät jatkuvassa epävarmuudessa eivätkä luota hoitajiin tai perheeseen. Pysyvyyden tunteen rakentaminen niin, että lapset voivat luottaa muihin ja erityisesti perheeseen, lisää lasten turvallisuuden tunnetta. Erilaiset tukimuodot sijaisvanhemmille ja sijoitettaville lapsille niin ennen sijoituksen voimaan astumista kuin sijoituksen aikana ovat merkittävässä roolissa sijoituksen onnistumisen kannalta. Vaikka sijoituksen aikana annettaisiin tukea eri viranomais-ten välisenä yhteistyönä, kodin ulkopuoliset tuen muodot eivät poista sijaisvanhempien terapeuttisen roolin tärkeyttä. (Thomas & Walsh 2009, 113–115.)

Kiintymiskohteiden puuttuminen voi ilmetä lapsessa ahdistuneisuutena, mikä seurauksena lapsella voi olla voimakkaita, impulsiivisia purkauksia tai passiiviseen tilaan vetäytymistä. Myös kurinpidossa on huomioitava turvallisuus, sillä vaikka kurinpidossa turvallisuus toisaalta lisääntyy, myös ahdistuneisuus kasvaa. Ahdistuneisuus voikin lisääntyä, kun tilanne ei hoidu lapsen toiveiden mukaan. Vanhemman tulisi siksi perustella lapselle kurinpitoon liittyvät päätöksensä sekä ilmaista motiivinsa ja tavoitteensa selvästi eikä vanhemman tulisi pelätä lapsen pettymystä. Vanhemman toistuva hyväksynnän hakeminen lapselta voi viestiä lapselle, että vanhempi pelkää erimielisyyksiä ja ristiriitoja ja tämä taas voi entisestään lisätä lapsen hämmennystä. (Hughes 2011, 31–35.)

Hyvät ja huonot ajat kuuluvat kaikkiin sijoituksiin. Sijaisvanhemman olisi kuitenkin kyettävä erottamaan omat sijoitettua lasta kohtaan nousevat tunteet tunteista, joita sijoitettu lapsi kokee. Terapeuttinen vanhemmuus riittävän tuen ja valvonnan lisäksi onkin avain onnistuneisiin sijoituksiin. Sen tavoitteena on nähdä pikemminkin lapsi kuin hänen käytöksensä tai käytöksen luoma ”naamari”. (Thomas & Walsh 2009, 117.)

Terapeuttisessa vanhemmuudessa avain asemassa on tunneyhteyden rakentaminen. Tunneyhteyden rakentaminen on tärkeää kiintymyssuhdeongelmien lisäksi erityisesti siksi, että sijoitetuilla lapsilla on yleensä takanaan traumaattisia kokemuksia. Myönteisen tunneyhteyden rakentaminen merkitsee vanhemman herkkyyttä reagoida lapsen viesteihin parhaansa mukaan. Käytännössä tämä voi merkitä haastavasti käyttäytyvän lapsen kohdalla sitä, että häntä autetaan löytämään parempia sanallisia keinoja itsensä ymmärretyksi tekemiseen. Sijaisvanhemmat voivatkin joutua tarjoamaan lapselle omia mielikuviaan ja vaihtoehtojaan lapsen käyttäytymisen taustalla piilevistä syistä. Tavoitteena on tehdä lapsen käyttäytyminen ymmärrettäväksi merkityksiksi ja sanoiksi. (Kaskela & Välivaara 2010, 20.)

2.4 Pesäpuu ja Ihan iholla –kasvuryhmämalli

Pesäpuu ry on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka perustettiin vuonna 1998. Toimintaa ohjaavat arvot korostavat lapsen kuulemista, perheen ja erityisesti pysyvien sekä turvallisten ihmissuhteiden tärkeyttä lapselle, erilaisuuden rikkautta, kokemusten merkityksellisyyttä sekä tasa-arvoista yhteistyötä voimavarana. Pesäpuu ry:n tavoitteena on kehittää lastensuojelua ja perhehoitoa sekä edistää lasten terveyttä, kehitystä ja hyvinvointia. (Pesäpuu ry:n vuosikertomus 2010, 3.)

Päämääränä on tarjota laadukasta ja suunnitelmallista lastensuojelutyötä, jossa korostuu lastensuojelussa asiakkaina olevien lasten ja etenkin sijoitettujen lasten ja nuorten kanssa tehtävän työn merkityksellisyys. Pesäpuun toiminta muodostuu erilaisista koulutuksista, kehittämistyöstä ja käytännön tarpeista nousevasta tutkimustyöstä. Yhdistys tuottaa lisäksi vuorovaikutusta tukevia työvälineitä ja menetelmiä lastensuojeluun. (Pesäpuu ry koulutuseseite 2012.)

Ihan iholla –kasvuryhmämalli on lastensuojelun erityisosaamiskeskus Pesäpuu ry:n vuosina 2008-2010 kehittämä sijais- ja adoptiovanhempien kasvuryhmämalli (Monimuotoinen perhehoito 2010). Perhehoitoliiton julkaisussa (Hakkarainen, P., Kuukkanen, M. & Piispanen, H. 2012, 4) todetaan, että lastensuojelulakiin tehty uudistus, jossa perhehoidosta tuli sijaishuollon ensisijainen hoitomuoto, lisää ratkaisevasti perhehoidon lainsäädännön ja erityisesti perhehoidon tuen kehittämisen tarvetta.

Pesäpuu ry:n kehittämää kasvuryhmämallia voidaankin pitää yhtenä perhehoidon tuen muotona. Kasvuryhmien tarkoituksena on tukea sijaisvanhempia lisäämällä tietoisuutta niin heidän omasta vanhemmuustyylistä suhteessa sijoitetun lapsen tarpeisiin kuin oman kasvuhistoriankin vaikutuksista päivittäiseen sijaisvanhemmuuteen. Ryhmissä vanhemmat saavat lisäksi tietoa terapeuttisesta vanhemmuudesta ja välineitä tunteiden ja kokemusten esille nostamiseen, nimeämiseen sekä tunnetaitojen työstämiseen sijoitetun lapsen tai nuoren kanssa. (Monimuotoinen perhehoito 2010.)

2.4.1 Kasvuryhmä –ohjaajakoulutus ja työnohjaus

Ohjaajakoulutukseen voi hakeutua kokenut sijaisvanhempi tai –vanhemmat sekä sijaishuollon sosiaalityöntekijät. Koulutuksissa on ollut mukana myös erilaisia kehittäjiä ja laitosten työntekijöitä. Koulutuksen läpikäyneet ohjaavat vetävät kasvuryhmiä siten, että ensimmäisen ryhmä ohjataan maksutta osana ohjaajakoulutusta, mutta seuraavat ryhmät voivat liittyä osaksi ohjaajan omaa ansiotyötä. Ohjaajat voivat vetää ryhmiä myös yksityisyrittäjinä tai maksusta. (Välivaara 2012.)

Ihan Iholla -ohjaajakoulutus koostuu kolmesta lähijaksosta, jotka sisältävät neljä koulutuspäivää sekä yhden työnohjauspäivän. Työnohjauspäivä liittyy ensimmäiseen kasvuryhmäohjaukseen, mutta Pesäpuu ry tarjoaa sen myös aikaisempiin ohjaajakoulutuksiin osallistuneille. (Välivaara 2012.)

Työnohjausta voidaan pitää yhtenä yksilön, yhteisön ja organisaation kehittämisen välineenä, jonka tarkoituksena on tukea työssä jaksamista ja kehittymistä. Työnohjausta voidaan toteuttaa esimerkiksi yksilötyönohjauksena, yhteistyönohjauksena, tiimien tai työparien työnohjauksena tai ryhmätyönohjauksena. (Lastensuojelun käsikirja 2012.) Onnistunut työnohjaus parantaa ohjattavan toimintaa ja sen laatua sekä voimistaa ammatillista identiteettiä (Nurminen, S. 2010). Lastensuojelun käsikirjan (2012) mukaan työnohjauksesta voikin olla hyötyä muun muassa kuviossa 1. esitettyihin alueisiin:

- ammatillinen kehittyminen
- työssä oppimisen tehostuminen
- työntekijän tai organisaation perustehtävän kirkastuminen
- työstä aiheutuvan stressin vähentyminen
- pari- tai tiimityön kehittyminen
- organisaation palveluprosessien ja työkäytäntöjen kehittyminen
- johtamisen ja johtajuuden selkiytyminen ja kehittyminen
- työyhteisön vuorovaikutuksen ja ilmapiirin parantuminen
- työkyvyn säilyminen ja työhyvinvoinnin lisääntyminen

Kuvio 1. Työnohjauksen hyödyt

2.4.2 Kasvuryhmämallin tavoitteet

Kaskela ja Väливаara (2010, 11–12) toteavat, että traumaattisten kokemusten vuoksi sijoitetut lapset ovat haavoittuvampia ja tarvitsevampia suhteessa aikuisiin kuin turvallisissa ihmissuhteissa kasvaneet lapset. Vanhemman on ymmärrettävä sijaislapsen tarpeita, mutta samanaikaisesti kyettävä huolehtimaan myös itsestään. Sijaisvanhempana toimivan onkin tärkeää tiedostaa oma fyysinen ja emotionaalinen jaksaminen, sillä vanhemmuuteen yhdistyvät tunteet nostavat aina omaan lapsuuteen ja kasvuhistoriaan liittyviä muistoja. Kaskela ja Väливаara viittaavat Nikkasen (2008) tutkimukseen, jonka mukaan sijaislapsen myötä vanhempi osallistuu neuvotteluun itsensä kanssa pohtien, mitä tunnen vanhempänä, miten toimin ja minkälainen vanhempi olen.

Toimiakseen sijaisvanhempana hyvällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla, on sijaisvanhemman tärkeää antaa aikaa omasta kasvuhistoriasta esiin nouseville teemoille ja tätä varten teemallinen Ihan iholla –kasvuryhmä on rakennettu. Se pyrkii löytämään ja tekemään näkyväksi sijaisvanhempien omien kokemusten sekä eletyn elämän vaikutuksia vanhemmuudessa. Vanhemmuuden vahvistamisen ja elävöittämisen kautta ryhmä pyrkii tukemaan myös sijoitetun lapsen kasvua ja eheyttä. (Kaskela & Väливаara 2010, 12.)

Kasvuryhmä tarjoaa sijaisvanhemmille paikan, jossa voi peilata omia vanhemmuuden kokemuksia muiden samankaltaisia tilanteita ja asioita kokeneiden kanssa. Jotta sijaisvanhemmat voivat vastata lapsen haasteelliseen käytökseen asianmukaisella tavalla, edellyttää se vanhemmilta ohjaavaa sekä terapeutista vanhemmuutta. Tähän haasteeseen vastatakseen sijaisvanhemmat tarvitsevat tarpeeksi tietoa sekä ympäristön tukea. Tähän asti sijaisvanhemmat ovat jääneet kasvatustehtävässään liian yksin. (Kaskela & Väli-vaara 2010, 13.)

Esimerkiksi Tarja Janhusen tutkimus (2007, 45) paljastaa, että vaikka sijoituksen katkeamiseen liittyi useita samanaikaisia syitä, esiintyi sijaisvanhemman väsymys suurimpana sijoituksen katkeamisen syynä. Janhunen epäilee, että yhtenä tekijänä sijaisvanhemman väsymiseen on voinut olla tuen puute. Myös Teittisen mielestä (2006, 61) sijaisvanhemmat tarvitsevat erityistä tukea sijoituksen alussa, jotta välttyttäisiin katkeavilta sijoituksilta. Koistisen ja Kolehmainen (2009, 42) tutkimus päättyi samankaltaisiin tuloksiin. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että ryhmälle, jonka kanssa voi jakaa ajatuksia ja kokemuksia sijoitetuista lapsista ja mahdollisesti syntyvistä ongelmista on tarvetta.

Näihin tarpeisiin vastaamaan Pesäpuu ry on kehittänyt Ihan iholla – kasvuryhmämallin. Mallin tarkoituksena on vastata sijoitettujen lasten haastavuudesta nouseviin sijaisvanhempien tarpeisiin. Tavoitteena on, että kasvuryhmän myötä sijaisvanhemmat osaavat aiempaa paremmin tehdä tietoisia ja tarkoituksenmukaisia valintoja omassa kasvatustoiminnassaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että sijaisvanhempien tietoisuus lisääntyy siitä, millaisia tunteita sijoitetut lapset vanhemmissa herättävät ja miten tämä näkyy vanhemman kasvatustyyliin. (Kaskela & Väli-vaara 2010, 13–14.)

Kasvuryhmämallin tavoitteena on antaa tietoa myös terapeutisesta vanhemmuudesta eli ohjata vanhempia löytämään vastauksia kysymyksiin, millainen vanhemmuus olisi lapsen kannalta hyödyllisintä ja miten lasta voisi käytännössä auttaa. Tavoitteena on lisäksi tarjota välineitä tunteiden hallintaan lasten ja nuorten parissa, tunteiden ja kokemusten puheeksi ottamisen nimeämisen ja työstämisen avulla. (Kaskela & Väli-vaara 2010, 13–14.)

2.4.3 Ihan iholla –kasvuryhmässä työskentely

Ihan iholla –kasvuryhmämalliin kuuluu kuusi tapaamiskertaa, jotka kestävät kolme tuntia kerrallaan. Ryhmäkoon tavoitteena on 6-12 osallistujaa ja ryhmään on mahdollista osallistua yksin tai pariskuntina. Ryhmäohjaajat vetävät ryhmiä pareittain. Yleensä ainakin toinen parista on kokenut sijaisvanhempi. Työskentelyssä pyritään siihen, että sijaisvanhemmille tarjottava tieto käsitellään vuoropuheluna kouluttajaparin ja osallistujien välillä. Tavoitteena onkin toiminnallisuus. (Kaskela & Vältivaara 2010, 14–15.)

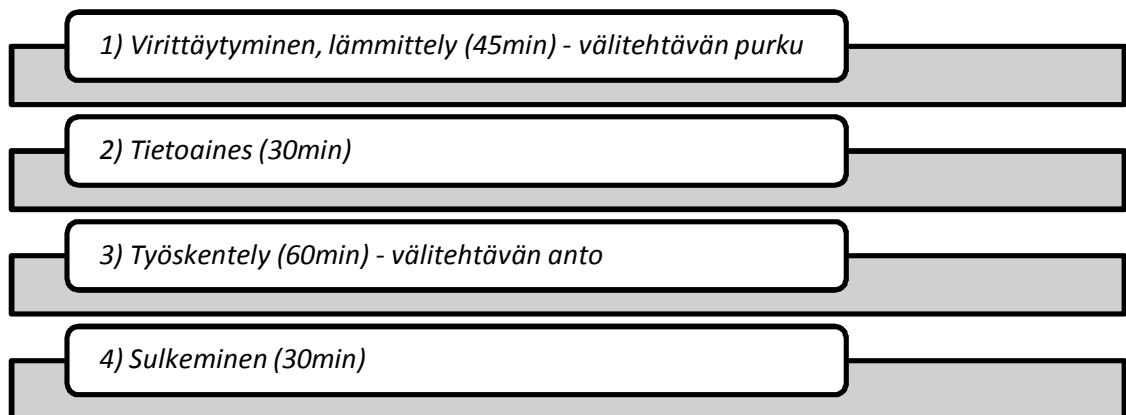
Toiminnallisuuden voidaan nähdä tuovan työskentelyyn mielekkyyttä, mutta lisäksi sen voidaan nähdä turvallisuuden tunnetta lisäävänä tekijänä, millä on tärkeä merkitys ryhmän toimivuuden kannalta. Turvallisessa ryhmässä kunkin yksilön parhaimmat puolet nousevat esiin ja yksilö voi kokea saavansa olla juuri sellainen kuin on. Turvallisen ilmapiirin lisääntyessä erittäin turvallisiksi, ryhmässä saatetaan uskaltaa paljastaa kipeimpiäkin, henkilökohtaisia asioita ja kokea syvää hyväksyntää, välittämistä ja arvostusta. (Aalto 2002, 8, 19.) Ihan Iholla –kasvuryhmän kaltaista ryhmämallia ajatellen turvallinen ilmapiiri osallistujien kesken onkin mielestäni merkittävässä roolissa työskentelyn onnistumisen kannalta. Aallon (2008, 8, 19) mukaan turvallisen ryhmän vastakohtana voidaan nähdä ”huono ryhmä”, jonka tuntomerkki on pelko. Pelko nostattaa esiin yksilöiden huonoimmat piirteet ja vastenmielisimmät tunneilmaisut, eivätkä ryhmän jäsenet kykene näin ollen välittämään muista ryhmäläisistä, vaikka ehkä haluaisivat.

Kasvuryhmämallin ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa sijoitetun lapsen ja sijaisvanhemman välistä suhdetta sekä antaa rakennuspalikoita rakentavaan vuorovaikutukseen. Tämän vuoksi osallistujat saavat ryhmätapaamisten välille pienimuotoisia välitehtäviä. Osa välitehtävistä tehdään yhdessä sijoitetun lapsen tai nuoren kanssa. (Kaskela & Vältivaara 2010, 14–15.)

Kaskelan ja Vältivaaran (2010, 15) mukaan kasvuryhmän tapaamiset pohjautuvat alustuksiin käsiteltävästä teemasta tai teemoista sekä prosessinomaiseen elämäkertatyöskentelyyn. Ryhmäprosessissa työskentely muotoutuukin

koko prosessin ajan sijaisvanhemman oman elämänpolun ympärille. Prosessin varrella omaa elämää tutkitaan kuvien, symbolien ja sanojen avulla. Keskeisenä osana ryhmäprosessia on ajatusten ja oivallusten jakaminen, sillä jakaminen ja yhdessä pohtiminen syventävät ymmärrystä ja tarjoavat mahdollisuuden uusille näkökulmille. Tavoitteena on saada työskentelyn ja ryhmästä saadun vertaistuen avulla lisää voimavaroja sijaisvanhempana toimimiseen.

Kuvioon 2. olen kuvannut kasvuryhmän tapaamiskerran rakenteen siten, kuin Kaskela ja Väливаara (2010, 15) tuovat sen esille. Kuvion 2 aikataulu on vain suunta antava, sillä aikataulu voi vaihdella työskentelymenetelmien mukaan.

Kuvio 2. Kasvuryhmän tapaamiskerran rakenne

2.4.4 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Ihan Iholla – kasvuryhmämallista ei ole aikaisempia tutkimuksia tai opinnäytteitä. Sijaisvanhemmuuteen ja sijoitettuihin lapsiin liittyen on kuitenkin tehty useitakin pro gradu –tutkielmia, kuten esimerkiksi Eija Pirskasen (2007) *Sijaisvanhempien kokemuksia jaetusta vanhemmuudesta*, Christine Väливаaran (2010) *Sijaisvanhempi ja sijoitetun lapsen tunteet – viikko sijaisperheen arkea päiväkirjojen valossa* sekä Suvi Saarisen (2006) *Arjen ammattilaiset – sijaisvanhemmuus työnä*. Sijaisvanhemmuutta on tutkittu myös useissa opinnäyte-

töissä, joista omaa aihettani lähellä ovat esimerkiksi Heidi Kolehmainen ja Heini Koistisen opinnäytetyö (2009) *Sijaisvanhemmaksi ryhtyvien motiivit ja sosiaalisen tuen merkitys* sekä Heidi Koistisen opinnäytetyö (2011) *Sijaisvanhempien kokemuksia arjessa jaksamisesta*.

Saarisen tutkimuksesta (2006, 72) ilmenee, että lastensuojelun perhehoitoon liittyy useita ammattitaitoa vaativia asioita eikä se ole vain *tavallista vanhemmuutta*. Tutkimuksessa korostuikin ”täsmäkoulutuksen” tarve. Perhehoitajan koettiin tarvitsevan monipuolisia, jopa moniammatillisia taitoja lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa eri ikäkausina. Myös erityislapsen tuomiin haasteisiin olisi kyettävä vastaamaan. Koulutus ja jatkuva täydennyskoulutus näyttävätkin tutkimuksessa erittäin tärkeissä rooleissa. (Saarinen 2006, 71–73.) Samankaltaisia tuloksia on nähtävissä Eija Pirskasen tutkimuksessa (2007, 59, 76), jossa vertaistuellalla ja työnohjauksella näytti olevan suuri merkitys sijaisvanhempien tukimuotona.

Christine Välivaara (2010, 46-47) puolestaan tuo esille omassa tutkimuksessaan, että haasteet biologisten vanhempien, sosiaalityöntekijöiden ja muiden ammattilaisten kanssa saattavat olla uhka sijoituksen säilymiselle, etenkin jos vanhemmat väsyvät esimerkiksi sijoitettujen lasten oireillessa. Myös ympäristön tuen puute on sijoituksen pysyvyyttä heikentävä tekijä. Välivaara esittääkin, että sijaisvanhemmat voisivat hyötyä vertaistuesta ja kasvuryhmistä, joissa on tilaa oman vanhemmuuden tarkastelulle ja joissa voisi harjoitella suotuisaa kasvatustyyliä. Ihan Iholla –kasvuryhmämalli voidaankin mielestäni nähdä vastauksena vertaistuellisen ryhmän tarpeeseen.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

3.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kerätä tietoa Ihan Iholla - kasvuryhmäohjaajilta heidän kokemuksistaan ryhmämallista ja ryhmäohjaajakoulutuksesta. Toteutin tutkimuksen sähköisenä kyselynä sille erikseen luodulla palvelimella. Tutkimuksessani olen kiinnostunut siitä, miten kasvuryhmän

ohjaajat, joista osa on itsekin sijaisvanhempia, kokevat kasvuryhmämallin. Kuten opinnäytetyöni ensimmäisessä luvussa jo totesin, laki perhehoidon ensisijaisuudesta sijaishuollon hoitomuotona tulee suurella todennäköisyydellä merkitsemään perhehoidon ja sen myötä sijaisvanhempien tarpeen lisääntymistä. Näin ollen sijaisvanhemmille tarjottavalla tuki ja koulutus ovat tulevaisuudessa entistä merkittävämmässä roolissa. Tutkimukseni tavoitteena onkin, että siitä saadut tulokset voivat toimia opinnäytetyöni toimeksiantajan Pesäpuu ry:n kehittämistyön tukena.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Mikä on kasvuryhmän merkitys ohjaajalle?
- 2) Millaisena ohjaajat näkevät Ihan Iholla –kasvuryhmämallin ja sen menetelmät ja periaatteet?
- 3) Miten kasvuryhmäohjaajat ovat kokeneet saamansa tuen ryhmien ohjaukseen?

3.3 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana pidetään todellisuuden kuvaamista ja tutkittavan kohteen mahdollisimman kokonaisvaltaista tutkimista. Termillä kvalitatiivinen tutkimus viitataan nykyään lukuisiin erilaisiin merkityksiin. Tutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat tiedonhankinnan kokonaisvaltainen luonne ja aineiston kerääminen luonnollisissa sekä todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä suositaan ihmistä tiedonkeruun lähteenä, pyritään paljastamaan odottamattomia seikkoja, valitsemaan kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti ilman satunnaisotosta sekä käyttämään laadullisia menetelmiä aineiston hankinnassa. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tutkittavien ”ääni” nousee kuuluviin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152, 155.)

Ihan iholla -kasvuryhmäohjaajilta ei ole aikaisemmin kerätty laajempaa palautetta heidän ryhmäohjaus-kokemuksistaan. Tavoitteenani onkin ollut tutkimukseni kautta kerätä arvokasta tietoa Pesäpuu ry:lle ryhmien ja ryhmäohjaajien koulutuksen kehittämiseksi. Aiheen tutkimusarvoa korostaa se, että vuoden 2012 alusta voimaan astuneen uuden perhehoitolain myötä perhehoidon tarve lisääntyy, sijaisvanhempien tarve kasvaa ja sitä kautta voidaan olettaa myös sijaisvanhempien tarvitseman tuen ja koulutuksen tarpeen kasvavan. (Laki lastensuojelulain 50§:n muuttamisesta 417/2007.)

3.4 Aineiston keruu, kohdejoukko ja kyselyyn vastanneet

Opinnäytetyöni toimeksiantajan Pesäpuu ry:n toiveesta toteutin tutkimukseni aineiston keruun avoimella sähköisellä kyselyllä, jotta tutkimukseen osallistuminen olisi ryhmäohjaajille mahdollisimman vaivatonta. Avointen kysymysten kautta tutkittavien oma ääni ja kokemukset pääsevät parhaiten esille. Prosessin alkupuolella sovimme ohjaajani Christine Välivaaran kanssa, että lähetän kyselyn hänelle ja hän välittää sen kasvuryhmäohjaajille. Tällöin Pesäpuu ry:n ei tarvinnut pyytää lupaa kasvuryhmäohjaajilta yhteystietojen välittämiseen. Kyselyyn vastaaminen tapahtui Internetissä, sille erikseen luodussa osoitteessa. Kysely (liite 3.) koostui kuudesta avoimesta kysymyksestä. Ensimmäinen kysymys, jolla kartoitettiin vastaajan taustatietoja, sisälsi neljä alakohtaa.

Kohdejoukko muodostui 28:sta Ihan Iholla – kasvuryhmäohjaajasta eri puolilta Suomea. Sähköiseen kyselyyn tuli vastauksia 10. Yhden vastauslomakkeen jätin tutkimukseni ulkopuolelle, koska vastaaja oli vetänyt kolme kasvuryhmää, jotka kaikki olivat adoptiovanhemmille suunnattuja. Tutkimukseni alkuvaiheessa rajasin adoptiovanhemmuuden työni ulkopuolelle.

Kyselyyn vastanneet kasvuryhmäohjaajat olivat sijais- tai adoptiovanhempia tai korkeakoulu- tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita. Suurimmalla osalla korkea- tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista tutkinto oli sosiaali- tai terveystieteiden alalta. Osa vastaajista oli sekä jonkinasteisen sosiaali- ja terveystieteiden alalta tutkinnon suorittaneita että sijaisvanhempana tällä hetkellä toimivia.

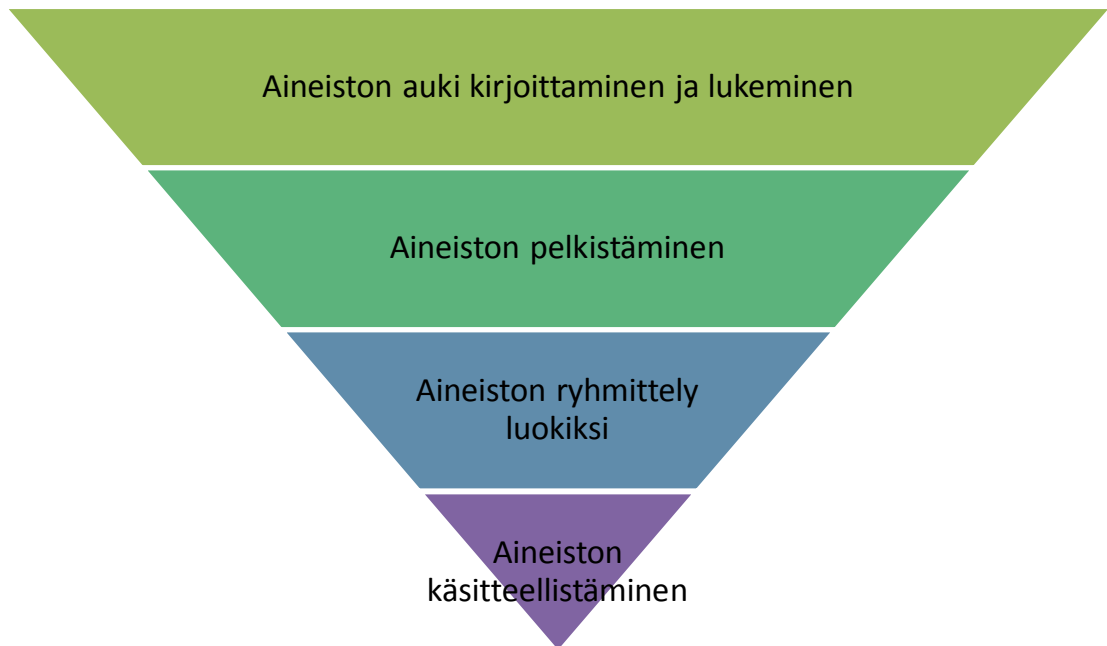
Kaikilla vastaajilla oli työ- ja/tai koulutuskokemuksensa perusteella sosiaalialan osaamista.

Kysymyksen asettelussa olin kiinnostunut siitä, toimivatko vastaajat tällä hetkellä sijaisvanhempana, joten vastauksista ei käy ilmi, onko joku vastaajista aiemmin toiminut sijaisvanhempana tai kenties ryhtymässä sijaisvanhemmaksi. Myöskään adoptiovanhemmuutta en työn aiheajauksen vuoksi huomionnut kysymyksen asettelussa, mutta yksi vastaajista toi sen itse esille kysymyksen *Mikä on koulutuksesi?* –kohdalla. Vastaajista kolme ei ollut kyselyyn vastatessaan vetänyt ainuttakaan kasvuryhmää, yhden ryhmän oli vetänyt neljä vastaajaa. Yksi vastaajista oli vetänyt kaksi ryhmää ja yksi kuusi ryhmää. Osallistujia ryhmissä oli ollut 4-16 henkilöä, joista ryhmää kohden miehiä oli 1-4 ja naisia 2-12. Yhteensä vastaajat olivat vetäneet 12 ryhmää.

3.5 Tutkimusaineiston analyysi

Analyysimenetelmänä olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on kuvata tutkimusaineistoni sisältöä sanallisesti. Oman tutkimukseni kohdalla se on tarkoittanut paikoitellen myös sisällön erittelyä eli analyysiä, jossa kuvataan kvantitatiivisesti aineiston sisältöä. Toisinaan sisällön erittelyä ja sisällönanalyysiä voidaan pitää erillisinä käsitteinä, mutta näiden käsitteiden erottaminen ei ole välttämätöntä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106–108.)

Sisällönanalyysi pohjautuu tutkijan tulkintaan ja päättelyyn. Prosessissa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkökulmaa tutkittavasta ilmiöstä. Tavoitteena on tutkittavien näkökulman ymmärtäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112–113.) Opinnäytetyöni analyysi eteni vaiheittain. Käytin Tuomen ja Sarajärven (2009, 109.) esittämää mallia tutkimusaineiston analyysin etenemisestä (kuvio 3.) Tuomi ja Sarajärvi esittävät mallin haastattelujen analysoinnin yhteydessä, mutta mielestäni se on sovellettavissa hyvin myös kyselyihin.

KUVIO 3. Tutkimusaineiston analyysin eteneminen

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistoa kirjoitetaan auki sana sanalta ja luetaan useaan kertaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Opinnäytetyössäni toteutin tämän siten, että kirjoitin saamani vastauslomakkeet auki Word-taulukkoon niin, että yksi taulukon sarake vastasi aina yhden vastaajan ajatuksia. Selkeyden vuoksi erottelin vastaajien ajatukset toisistaan fontin muotoiluilla, lähinnä väreillä ja alleviivauksilla. Kysymyksen kirjoitin taulukon yläpuolelle. Taulukkoon 1. olen havainnollistanut kolmen vastaajan osalta analyysin ensimmäistä vaihetta kyselylomakkeen kysymykseen kolme liittyen. Vastaukset eivät näy esimerkin taulukossa kokonaan.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston analyysin ensimmäisestä vaiheesta

Vastaaja 1	Vastaaja 2	Vastaaja 3
Ryhmänohjaajakoulutus oli erinomainen ja hyödyllinen, nimenomaan ajatellen ryhmän ohjaamista. Ohjaaminen jännitti etukäteen; miten toimivat sijasivanhemmat asetuvat ryhmätilanteeseen...	Antaessaan saa. Toisten tuomista ajatuksista omat prosessitkin lähtevät kyllä käyntiin. Toisaalta on kiva kun ei tarvitse ottaa itse kantaa, yritän olla olematta opettaja...	Jokaisessa ryhmässä oppii uutta asiaa, uusia näkökulmia ja itsestäänkin aina jotain uutta. En aseta odotuksia ryhmälle, se vie meidät sinne, minne ryhmä kokee tarvetta mennä.

Vastausten aukikirjoittamisen jälkeen siirryin aineistoin redusointiin. Aineiston redusoinnilla tarkoitetaan analysoitavan tiedon pelkistämistä siten, että kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen karsitaan pois. Pelkistäminen voidaan tehdä esimerkiksi siten, että auki kirjoitetusta aineistosta pyritään löytämään tutkimustehtävän kysymyksillä niitä kuvaavia ilmaisuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Opinnäytetyöni kohdalla tämä tarkoitti, että kopioi-liitä –toiminnon avulla etsin aukikirjoitetuista vastauksista apukysymyksiin liittyviä ilmauksia. Huomasin vastauksia aukikirjoittaessa ja lukiessa, että vastaajat olivat tukeutuneet pääasiassa annettuihin apukysymyksiin, vaikka niiden käyttöä ei kyselylomakkeeseen vastaamisessa edellytetty.

Aineistoa pelkistäessäni tein uuden taulukon, johon kirjoitin aina yhteen apukysymykseen liittyvät vastaukset perätysten yhteen laatikkoon. Kopioi-liitä -toiminnon avulla aukikirjoitusvaiheessa tekemäni tekstinmuotoilut säilyivät, jolloin myös pelkistämisvaiheessa pystyin erottelemaan vastaajien ajatukset toisistaan. Selkeyden vuoksi tein tässäkin vaiheessa jokaiselle pääkysymykselle oman taulukon.

Kirjoitettuani kuhunkin apukysymykseen löytämäni ilmaisut, jatkoin aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn. Tässä vaiheessa aineistosta etsitään yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa merkitsevät käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, mikä nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokitteluyksikkönä voi toimia esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Omassa tutkimuksessani ryhmittely tapahtui siten, että loin pelkistämisvaiheessa luomaani taulukkoon uuden sarakkeen, johon yhdistelin aineiston alkuperäisistä ilmauksista tekemäni pelkistykset alaluokiksi.

Ryhmittelystä siirryin aineiston abstrahointiin eli käsitteellistämiseen. Myös ryhmittelyn katsotaan olevan osa abstrahointiprosessia. Käsitteellistämisessä erotellaan tutkimuksen kannalta merkittävä tieto ja valitun tiedon pohjalta luodaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämisessä lähdetään liikkeelle alkuperäisen tiedon käyttämistä ilmauksista ja edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johdopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Opinnäytetyössäni toteutin käsit-

teellistämisen tekemällä pelkistysvaiheessa aloittamaani taulukkoon alaluokkien viereen uudet sarakkeet yläluokalle ja pääluokalle. Yhdistin siis luomistani alaluokista yläluokkia ja yläluokista edelleen pääluokkia. Joidenkin kysymysten kohdalla pääluokka on ilmaisultaan lähellä kyselylomakkeen vastaavaa otsikkoa. Taulukkoon 2. olen koonnut esimerkin kyselylomakkeen kysymyksen 3 analyysin etenemisestä.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston analyysin etenemisestä

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
<i>"Kokemus oli kannustava ja palkitseva."</i> <i>"Antaessaan saa. Toisten tuomista ajatuksista omat prosessitkin lähtevät kyllä käyntiin. Toisaalta on kiva kun ei tarvitse ottaa itse kantaa, yritän olla olematta opettaja, sen sijaan ohjata ryhmää tuomaan ideoita."</i> <i>"Jokaisessa ryhmässä oppii uutta asiaa, uusia näkökulmia ja itseltäänkin aina jotain uutta. -- Olen kokenut tullessi viisammaksi jokaisen ryhmän myötä, opin aina ja kehityn ammatillisesti. Ryhmän ohjaajana kehittyi jokaisen ryhmän myötä."</i>	Kannustava ja palkitseva kokemus Omien prosessien käynnistyminen – antaessaan saa Ei oikeita tai väärä vastauksia Itsetuntemuksen lisääntyminen ja ammatillinen kasvu	Ohjaaminen positiivinen kokemus, jossa oppii toiselta ohjaajalta ja osallistujilta ja itsetuntemus lisääntyy	Omat prosessit käynnistyvät ja niiden kautta itsetuntemus lisääntyy ja kasvaa ammatillisesti	Ohjaamisen anti ja haasteet

4 TULOKSET

4.1 Ihan Iholla –kasvuryhmämalli, menetelmät ja periaatteet

Opinnäytetyössäni olin kiinnostunut siitä, millaisena ohjaajat näkevät Ihan Iholla –kasvuryhmämallin ja sen menetelmät sekä periaatteet. Selvitin asiaa kyselylomakkeen kysymyksen kaksi avulla, jonka otsikkona oli Ihan Iholla kasvuryhmämalli. Apukysymysten avulla selvitin, miten ohjaajat ovat kokeneet kasvuryhmämallin, mitä hyvää ja mitä kehitettävää mallissa heidän mielestään on, miten ryhmäohjaajat kokevat kasvuryhmämallin menetelmät sekä periaatteet ja millaista palautetta ohjaajat ovat saaneet ryhmäläisiltään.

Ohjaajat olivat antamiensa vastaustensa perusteella pääasiassa tyytyväisiä Ihan Iholla – kasvuryhmämalliin. Vastaajat luonnehtivat ryhmämallia lyhyesti ilmaisuilla, kuten ”Olen kokenut mallin hyvänä.” (Vastaaaja 4) ja ”Mielestäni kasvuryhmän malli on aivan erinomainen.” (Vastaaaja 5). Osa vastaajista kuvasi ryhmämallia laajemmin. Mallin selkeä struktuuri sekä valinnanvapaus ja käytännönläheisyys nousivat useammassa vastauksessa esille ryhmätilanteita helpottavina tekijöinä.

Selkeä rakenne mahdollistaa sen, että ryhmätilanteet tulevat toimiviksi ja kuhunkin ryhmätilanteeseen tulevat asiat tulee käsitellyä, eikä ”sorruta juoruiluun”, mikä saattaa olla vaarana vapaamin ohjatuissa ryhmissä. (Vastaaaja 6)

Kasvuryhmä on ollut käytännönläheistä ja kiintymyssuhdeteoriaa arkeen liittävää. (Vastaaaja 1)

Toisaalta teemat ovat sen verran väljiä, että mahdollistavat sen keskustelun, jonka ryhmä kulloinkin haluaa tuottaa. (Vastaaaja 2)

Ohjaajan on helppo tukeutua raameihin. (Vastaaaja 9)

Ryhmämallin menetelmät koettiin monipuolisina. Menetelmistä ja periaatteista huomioitiin toiminnallisuus. Toiminnallisuus nousikin yli puolessa vastauksia esille. Sen koettiin olevan ”--kasvuryhmän vahvuus.” (vastaaaja 2) ja auttavan

”keskittymään oleelliseen ja muistamaan teeman myöhemmin (vastaaja 3). Toiminnallisuuden lisäksi elämäkerrallisuus nousi useammassa vastauksessa esille. Elämäkerrallisuus koettiin mielenkiintoisena. Sen koettiin myös syventävän asian käsittelyä ja lisäävän itsetuntemusta. Kaiken kaikkiaan kasvuryhmämallin menetelmiä ja periaatteita pidettiin vastauksissa sijaisvanhempien kasvuryhmälle sopivina.

Ryhmäohjaajat olivat saaneet palautetta myös ryhmiinsä osallistuneilta sijaisvanhemmilta ja palaute oli ohjaajien antamien vastausten perusteella suurimmaksi osaksi positiivista ja kannustavaa.

Ryhmien jäsenet ovat lähes poikkeuksetta kokeneet ryhmän antoisana ja tärkeänä. (vastaaja 4)

Osallistujilta tuli erittäin hyvää palautetta-- (vastaaja 5)

Palaute osallistujilla on ollut myönteistä, kannustavaa. Kaikki ryhmäläiset ovat olleet ihastuneita ja tyytyväisiä tämän mallin mukaiseen asioiden käsittelyyn. Useat ovat sanoneet, että eivät aikaisemmin ole tulleet ajatelleeksi, että miten suuri vaikutus mm. omalla elämänsähistorialla on tämän päivän vanhemmuudessa. Myös terapeutin vanhemmuuskäsitteen avaaminen on ollut ryhmäläisille hyvin merkityksellistä. (vastaaja 6)

Ihan Iholla – kasvuryhmämalli näyttäytyi vastauksissa hyvänä ja onnistuneena mallina, jota kiiteltiin myös vastauksissa kyselylomakkeen viimeisessä kysymyksessä esimerkiksi ilmaisulla: *”Kiitos Pesäpuun väelle arvokkaasta työtä, mitä he jaksavat tehdä. Juuri tämän tyyppiset uusien mallien tuottaminen kenttätöihin, on oikein tervetullutta.”* (vastaaja 6). Kysymykseen, jonka otsikkona oli *Ihan Iholla –kasvuryhmämalli*, pääluokaksi syntyikin analyysissä käytännönläheinen, sijaisvanhemmille sopiva ryhmämalli.

4.2 Kasvuryhmien ohjaus ja ohjaajakoulutus

Vastauksista ilmenee, että ohjaaminen koetaan sekä myönteisenä että haastavana. Ohjaamiseen liittyikin useammalla vastaajalla odotuksia ja jännittämissä:

Ohjaaminen jännitti etukäteen; miten toimivat sijasivanhemmat asettuvat ryhmätilanteeseen ja pohtimaan omaa toimintaansa?
(vastaaja 1)

Ohjaajana tietysti odottaa, että ryhmäläiset innostuvat harjoituksesta ja keskustelevat riittävästi. (vastaaja 9).

Toisaalta kaikilla ryhmäohjaajilla ei kyselylomakkeen vastausten perusteella ollut ennako-odotuksia. Yksi vastaaja toikin esille, ettei ”--asetta odotuksia ryhmälle--”, vaan ryhmä vie ”--sinne, minne ryhmä kokee tarvetta mennä.” (vastaaja 4).

Useampi Ihan Iholla – ryhmäohjaaja toi vastauksissaan esille odotusten täytymisen. Ryhmäläiset olivat antaneet toisilleen tilaa tasapuolisesti ja olleet mukana aktiivisesti, jolloin ryhmään oli syntynyt ”-- melko nopeasti luottamus, ja ryhmäläiset pystyivät näyttämään sekä ilon, että surun tunteet” (vastaaja 9). Ohjaajat kokivat, etteivät olleet ainoastaan antavana osapuolena vaan ”Jokaisessa ryhmässä oppii uutta asiaa, uusia näkökulmia ja itsestäänkin aina jotain uutta.” (vastaaja 4). Itsetuntemus ja myös ammatillinen kehittyminen nousivatkin joidenkin ohjaajien vastauksissa esille, joskaan ei kovin yleisesti. Lisäksi yksi vastaaja toi esille ryhmään ja sen ohjaamiseen liittyvän vapauden tietynlaiseen puolueettomaan näkökulmaan toteamalla, että ”--on kiva kun ei tarvitse ottaa itse kantaa, yritän olla olematta opettaja, sen sijaan ohjata ryhmää tuomaan ideoita.” (vastaaja 3). Lisäksi yksi vastaaja toi esille ryhmään ja sen ohjaamisen liittyen vapauden tietynlaiseen puolueettomaan näkökulmaan toteamalla, että ”--on kiva kun ei tarvitse ottaa itse kantaa, yritän olla olematta opettaja, sen sijaan ohjata ryhmää tuomaan ideoita.” (vastaaja 3).

Ohjaajakoulutukseen vastaajat olivat tyytyväisiä. Ohjaajakoulutukseen lähtemiseen oli osalla vastaajista vaikuttanut esimies, mutta myös *”Oma sijaisvanhemmuus motivoi ohjaajakoulutukseen.”* (vastaaja 2) samoin kuin halu saada tukea sijaisvanhemmille. Terapeuttinen ja kiintymyskeskeinen vanhemmuus koettiin tärkeinä tekijöinä ohjaajakoulutukseen lähtemisessä. Niiden uskottiin tuovan *”--helpotusta monen sijaisvanhemman ja vanhemman arkeen.”* (vastaaja 9) sekä syventävän sijaisvanhempien ymmärrystä, *”--koska he hoitavat ja kasvattavat vaikeasti oirehtivia lapsia.”* (vastaaja 6). Vastauksissa näkyikin, että ohjaajat tiedostavat kasvuryhmän tuoman tuen tarpeen ja sijoitusten katkeamisen ennaltaehkäisevän näkökulman *”--rankan arjen pyörittämiseen--”* johon *”--moni uupuukin turhaan.”* (vastaaja 9).

Osa vastaajista oli toiminut kouluttajina ja erilaisten ryhmien vetäjänä aikaisemminkin ja rakkaus kouluttamiseen motivoi Ihan Iholla- kasvuryhmäohjaajaksi ja –koulutukseen lähtemiseen. Aikaisemmin erilaisia ryhmiä vetäneet vastaajat kokivat Ihan Iholla –kasvuryhmän tuovan ohjaamiseen uusia puolia. Ryhmäohjaajakoulutuksen uskottiinkin tuovan *”--vetämiseen uudenlaisia asioita--”* (vastaaja 6), vaikka joihinkin ryhmämallin ja ohjaajakoulutuksen teemoista vastaajat olivat saattaneet tutustua aikaisemminkin. Yksi vastaaja nosti esiin myös ilmapiirin, *”--jossa lapsija lapsen tarpeet ovat keskipisteessä, mutta myös sijaisvanhempia ja esim. sosiaalityöntekijöitä arvostetaan.”* (vastaaja 2).

Ohjaajakoulutuksesta ja kasvuryhmien ohjaamisesta muodostui analyysissäni yhdistävä luokka kasvuryhmien ohjaaminen, jonka sisälle tuli kaksi pääluokkaa: Ohjaaminen antoisana, mutta haasteellisenakin kokemuksena sekä kasvuryhmäohjaajakoulutuksella tärkeä merkitys ohjaamiseen. Ihan Iholla – kasvuryhmien ohjaaminen koettiin siis pääosin antoisana ja hyvänä kokemuksena, jossa ohjaajanakin oppii uutta ryhmäläisiltä ja ohjaajaparilta. Myös itsetuntemuksen koettiin lisääntyvän. Yksi vastaaja tiivisti ryhmäohjaamisten annin ohjaajalle kahdella sanalla: *”Antaessaan saa.”* (vastaaja 3).

Ohjaajakoulutuksen koettiin antavan uusia näkökulmia ohjaamiseen, vaikka ohjauskokemusta olisi ollut ennestään erilaisista ryhmistä. Ryhmäohjaajakoulutus nähtiin erinomaisena ja hyödyllisenä *”--nimenomaan ajatellen ryhmän*

ohjaamista.” (vastaaja 1). Ristiriitojen välttämiseksi koettiin, että pareittain ryhmiä vetäessä olisi molemmilla ohjaajilla hyvä olla sama ohjaajakoulutus.

4.3 Työnohjauksen rooli

Työnohjaukseen liittyvään kysymykseen oli kyselyssä vastattu kaikkein suppeimmin. Viisi vastaajista kertoi saavansa työnohjausta, loput neljä vastasivat, etteivät saa ohjauksiin liittyvää työnohjausta. Kaksi vastaajaa, jotka eivät saaneet kasvuryhmä-ohjauksiin liittyvää työnohjausta, perustelivat työnohjauksen puuttumista resurssien riittämättömyydellä sekä sillä, että *”kukaan kunnasta ei kyllä ole tarjonnut.”* (vastaaja 3).

Kysymys oli myös ymmärretty kahdella eri tavalla. Toiset liittivät työnohjauksen Ihan Iholla –kasvuryhmä -ohjaajakoulutukseen kuuluvaan työnohjauskertaan, kun taas toiset vastasivat kysymykseen yleisellä tasolla. Kaksi vastaajista liitti kysymyksen ohjaajakoulutukseen liittyneeseen työnohjauskertaan ja toivat siihen liittyen esiin palautetta.

Työnohjauskerran oli koettu olevan *”mielenkiintoinen”* (vastaaja 2). Vastaajat kuitenkin toivoivat useampia työnohjauskertoja. Seitsemän muuta vastaajaa kokivat työnohjaus mahdollisuuden tärkeänä, vaikka aiempi kokemus, tiimi työskentelyyn liittyvä ryhmätyönohjaus sekä parin kanssa ohjaaminen ja tunteiden purkaminen koettiin jossain määrin toimivan myös työnohjauksen roolissa. Työnohjaukseen liittyvien vastausten pääluokaksi syntyi, että *”Työnohjaus tukee työskentelyä.”*

4.4 Kehittämideoita Ihan Iholla –kasvuryhmämalliin

Ryhmäohjaajien vastauksissa Ihan Iholla – kasvuryhmämalliin ja ohjaukseen liittyen nousi esiin myös erilaisia haasteita ja kehittämistarpeita. Yksi kyselyyn vastanneista toi esille ryhmäläisiltään saaman palautteen, jossa *”Ryhmäläiset toivoivat enemmän harjoitteita kotiin, joita voisi lapsien kanssa tehdä.”* (vastaaja 9). Yksi vastaaja pohti vastauksessaan myös, voisiko teoriaa terapeutti-

sesta vanhemmuudesta lähestyä hieman yksinkertaisemmin, vaikka *”Hyvä se oli näinkin--”*, mutta *”Yleensä ryhmän vetäjällä ei ole sellaista pätevyyttä, että sujuisi yhtä syvällisesti kuin [kouluttajan nimi].”* (vastaaja 2). Lisäksi on syytä huomioida, että vaikka kasvuryhmän struktuuri ja väljyys koettiin vastauksissa pääosin positiivisesti, tuotiin esille myös erilaista näkökulmaa: *”Mallin mukaisesti toteuttuna ryhmätaapamisissa on paljon asioita, joten joskus tulee kiireyden tunne.”* (vastaaja 6).

Kiireyden tunne ja erilaiset haasteet aikataulutukseen liittyen nousivatkin esiin melko yleisesti vastauksissa. Ohjaajat pohtivat aikataulujen lisäksi sitä, miten tukea ryhmää siten, että voisi olla kannustamassa kaikkia ryhmäläisiä myös yksilöllisesti. Yksi vastaaja kokikin, että *”Ainoa pulma on puheliaan rajoittaminen että hiljaisemmatkin saisivat ajatukset kokoon.”* (vastaaja 3). Vastauksissa pohdittiin myös, kuinka ryhmään osallistuvat kokevat omaan elämänsä historiaan liittyvien asioiden syvällistenkin asioiden käsittelyn ryhmässä ja tarjoaako kasvuryhmämalli riittävästi tukea, jos oman elämän kokemukset nousevat kovin pinnalle. Puheenvuorojen jakaminen ja asioiden läpikäyminen ryhmässä eivät olleet ainoita aikatauluun liittyviä haasteita, vaan myös ryhmäkokoonantumisen ennakoivien toimien koettiin vievän aikaa, toisinaan ehkä liikaakin.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön myötä ymmärrykseni sijaisvanhempien haasteista sijoitettujen lasten kanssa lisääntyi. Terapeuttinen vanhemmuus oli itselleni nimenä tuttu, mutta opinnäytetyön myötä terapeuttisen vanhemmuuden yhteys kiintymyssuhteiden laatuun selkiytyi. Opinnäytetyön teoriapohja tuki mielestäni tutkimuksen tekoa. Työni eteneekin mielestäni johdonmukaisesti prosessina, joka johdattaa ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta huostaanoton kautta sijaishuoltoon ja perhehoitoon sekä sijoitettujen lasten mukana tuomiin haasteisiin. Sijoitettuihin lapsiin liittyvät haasteet perustelevatkin mielestäni sijaisvanhempien tarvitseman tuen tarpeen, johon vastaamaan Pesäpuu ry on luonut Ihan Iholla – kasvuryhmämallin.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että kasvuryhmäohjaajat kokivat Ihan Iholla – kasvuryhmien ohjaamisen mieluisana ja antoisana tehtävänä, vaikka siihen yhdistettiin myös jännitys, erityisesti puheenvuorojen tasapuolisesta jakautumisesta ja ryhmäytymisestä.

Kasvuryhmäohjaajaksi ryhtymiseen paljastui vastauksissa useita syitä, joista tärkeimpinä nousivat esimiehen rooli sekä oma sijaisvanhemmuus. Ohjaajat todennäköisesti tiedostivat vastauksissa esiin tulleen ennaltaehkäisevän tuen merkityksen sijaisvanhemmille. Myös ohjauskoulutukseen oltiin tyytyväisiä ja sillä koettiin olevan tärkeä merkitys, vaikka osalla vastaajilla oli aiempaakin kokemusta erilaisten ryhmien vetämisestä. Koulutuksen erityisiksi vahvuusiksi kyselyssä nousi lapsikeskeinen ja terapeutin lähestymistapa. Työnohjaukseen liittyvät vastaukset olivat suppeita, mutta myös se koettiin tärkeänä työskentelyä tukevana muotona. Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat tyytyväisiä Ihan Iholla -kasvuryhmämalliin. Taulukko 3. havainnollistaa vielä tutkimusanalyysissä nousseet pääluokat.

Taulukko 3. Kyselyvastausten pääluokat

Yhdistävä luokka	Analysoinnissa syntyneet pääluokat
1. Ihan Iholla – kasvuryhmämalli, menetelmät ja periaatteet	käytännönläheinen, sijaisvanhemmille sopiva ryhmämalli
2. Kasvuryhmien ohjaus ja ohjaajakoulutus	1) Ohjaaminen antoisana, mutta haasteellisenakin kokemuksena 2) kasvuryhmäohjaajakoulutuksella tärkeä merkitys ohjaamiseen
3. Työnohjaus	Työnohjaus tukee työskentelyä

5.1 Tulosten pohdintaa ja jatkotutkimusaiheita

Erityisesti vastauksissa keuhuttiin ryhmämallin toiminnallisuutta, selkeää struktuuria ja mallin sopivuutta sijaisvanhempien kasvuryhmäksi. Merkittävimpinä kehittämiskohteina koettiin ryhmämallin tunnettavuuden lisääminen markkinoinnin kautta erityisesti kuntien sosiaalitoimiin. Mielenkiintoinen huomio vastauksissa oli se, että vastaajat, jotka toivat esille resurssien puutteen työohjauksen puuttumiseen liittyvinä tekijöinä, eivät kuitenkaan nostaneet esille muita talouteen ja kasvuryhmien markkinointiin liittyviä tekijöitä, kuten ohjauksesta saatavaa korvausta.

Voikin olla, että palkkaukseen liittyvät tekijät koetaan sen verran henkilökohtaisiksi aiheiksi, ettei niitä tämän kaltaisessa tutkimuksessa haluta nostaa esiin. Sijaisvanhempia ajatellen arvostuksen tunne sekä hyvän ilmapiirin luominen sosiaalityöntekijöihin päin ovat mielestäni kuitenkin yhä merkittävämässä asemassa tulevaisuudessa perhehoidon tarpeen todennäköisesti lisääntyessä. Viittaan aikaisempien tutkimusten yhteydessä esiin nostamaani Välivaaran (2010, 46.) tutkimukseen, jonka yhtenä johtopäätöksenä todettiin, että esimerkiksi yhteistyö sosiaalityöntekijöiden ja muiden ammattilaisten kanssa haastaa ja vaatii joustavuutta sijaisvanhemmilta. Ilman tukea myös riski sijoitusten katkeamiselle lisääntyy. (Välivaara 2010, 46–47.) Ihan Iholla – kasvuryhmämallin tunnettavuus sosiaalitoimissa ei näin ollen ole samantekevää.

Useampi vastaaja nosti esille toiminnallisuuden ja elämänkerrallisen työskentelytavan merkittävänä, kasvuryhmää vahvistavina tekijöinä Ihan Iholla kasvuryhmämalliin sekä sen menetelmiin ja periaatteisiin liittyen. Terapeuttinen ja kiintymyskeskeinen vanhemmuus koettiin motivoivina tekijöinä ohjaajakoulutukseen lähtemisessä. Nämä vastaukset yllättivät itseni, sillä oletin kasvuryhmäohjaajien kokevan terapeuttisen ja kiintymyskeskeisen vanhemmuuden liian ”teoreettiseksi” lähestymistavoiksi ja näin ollen oletin heidän kaipaavan käytännönläheisempää otetta. Yllätyksekseni näin ei kuitenkaan pääsääntöisesti ollut, vaikka yksinkertaisempaakin lähestymistä näihin ehdotettiin.

Mahdollisia muita uusia tutkimuskysymyksiä voisivat olla, millaisena kasvuryhmäohjaajat tai kasvuryhmiin osallistuvat sijaisvanhemmat näkevät terapeuttisen vanhemmuuden – käsitteen, mitä se merkitsee heille ja miten se näkyy käytännössä. Olisi myös mielenkiintoista tutkia Ihan Iholla – kasvuryhmiin osallistuneiden sijaisvanhempien ja kasvuryhmäohjaajien välisten kokemusten yhteyttä kasvuryhmämallista sekä sitä, onko kasvuryhmämallilla ollut merkitystä sijaisvanhemmille suhteessa heidän mahdollisiin biologisiin lapsiinsa. Onhan kiintymyskeskeinen ja terapeuttinen vanhemmuus tärkeää muidenkin kuin sijoitettujen lasten vanhempi-lapsi suhteissa.

Lisäksi mielenkiintoisia tutkimuskohteita olisi sijaisvanhempien ja adoptiovanhempien kasvuryhmästä saamien kokemusten vertailu, esimerkiksi kuinka hyvin sijais- ja adoptiovanhemmat ovat löytäneet Ihan Iholla – kasvuryhmän, millaisia kokemuksia heillä on siitä ja millaista hyötyä ryhmästä on ollut heidän arkeensa.

5.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointia

Opinnäytetyöni kyselyn vastausprosentti oli 36 prosenttia. Pesäpuu ry:n kanssa käymieni keskusteluissa asetimme tavoitteeksi saada vähintään 10 vastaajaa. Tavoite toteutui, vaikka jouduin työn rajauksesta johtuen jättämään yhden vastauksen tutkimuksen ulkopuolelle. Syitä siihen, miksi suurin osa kohdejoukosta ei vastannut kyselyyn, voi olla monia. Yhtenä syynä voi olla, että kaikilla kasvuryhmäohjaajilla ryhmien ohjaaminen ei ole osa päätoimista työtä ja osa ohjaajista toimii myös itse sijaisvanhempana. Kenties aika ja voimavarat eivät ole kaikilla ohjaajilla enää riittäneet kysymyksiin vastaamiseen. Tätä tukisi myös työn otsikoksi noussut ilmaisu ”*Ja siihen rankan arjen pyörittäykseen moni uupuukin turhaan.*”

Herääkin kysymys, miten vastaamatta jättäneet 64 % kasvuryhmäohjaajista kokee kasvuryhmämallin tarpeellisuuden. Voidaanko ryhmämallin kuormittavuus kokea niin suurena, että se on voinut myös vastausprosenttiin? Ovatko vastaamatta jättäneet kasvuryhmäohjaajat tyytyväisiä tämän hetkiseen tilanteeseen eivätkä näe kehittämistarpeita, jolloin kyselyyn vastaamista, jonka

yhtenä tavoitteena on tukea Pesäpuu ry:n kehittämistyötä, ei nähdä tärkeänä? Mahdollista on myös se, että vastaamatta jättäneet ovat jollain tavoin turhautuneita työn kehittämisyrityksiin tai muuten kuormittuneita, sillä vastauksissa nousi esiin kuntien resurssipula. Esimerkiksi kaikkien kuntien sosiaalitoimet eivät ole nähneet kasvuryhmämallia tarpeelliseksi tai työnohjausta ei resurssipulan vuoksi ole järjestetty.

On huolestuttavaa, ettei sijaisvanhempien tukimuotojen tarpeellisuutta tai työnohjauksen merkitystä osata nähdä, vaikka perhehoitajalaki (3.4.1992/312) edellyttää perhehoidosta vastaavaa kuntaa tai kuntayhtymää vastaamaan mahdollisuudesta riittävään tukeen ja koulutukseen. Ajatukseen, että kyselyihin vastaavat ns. ”muutenkin aina aktiiviset”, en tässä tapauksessa näe perusteita. Mielestäni jokainen kasvuryhmäohjaajaksi ryhtynyt on osoittanut aktiivisuuttaan sijaisvanhempien tukemiseen kasvuryhmän ohjaajaksi lähtiessään.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös se, miten vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset. Esimerkiksi työnohjauksen koettiin opinnäytetyössäni tukevan ryhmien ohjaamista, mutta siihen liittyvään kysymykseen oli vastattu suppeasti ja vastaajat olivat ymmärtäneet kysymyksen hieman eri tavoin. Jäin pohtimaan, laskivatko vastaajat Pesäpuu ry:n järjestämän Ihan Iholla – ohjaajakoulutukseen liittyvän työnohjauspäivän työnohjauksessa käymiseksi? Vastausten perusteella osalla työnohjauksessa käymiseen kyllä – vastanneista vastaus liittyi mielestäni juuri Pesäpuun järjestämässä työnohjauspäivässä käymiseen. Jollakin taas työnohjaus vaikutti liittyvän myös muuhun työskentelyyn, mutta vastauksesta ei ilmennyt, saiko vastaaja mahdollisuuden käydä työnohjauksessa läpi myös Ihan Iholla – kasvuryhmien ohjaukseen liittyviä asioita.

Vastausten suppeuteen on siis saattanut vaikuttaa liian epätarkka kysymyksen asettelu. Apukysymysten asettelu viittamaan esimerkiksi työnohjauksen teoriapohjaan olisi voinut tarkentaa kysymyksenasettelua. Työnohjaukseen liittyvä teoriapohjaan perehtyminen jäikin työn alkuvaiheessa vähille, mikä osaltaan on vaikuttanut varmasti myös kysymysten asetteluun. Toisaalta mahdollista on myös se, ettei työnohjausta koeta tärkeäksi Ihan Iholla –

kasvuryhmämallin tapaisten ryhmien ohjauksessa, mutta tämä ei vaikuta mielestäni kovin todennäköiseltä huomioon ottaen, että kolme neljästä ”*Saan kasvuryhmäohjauksiin liittyvää työnohjausta*” –väitteeseen ei –vastanneista koki, että ainakin toisinaan olisi tärkeää saada työnohjausta.

Luotettavuutta lisäävä tekijä on myös mielestäni opinnäytetyöhön saatu ohjaus. Koen hakeneeni ohjausta työhöni ohjaavalta opettajaltani Taja Kiiskilältä aktiivisesti sekä myös opinnäytetyöni yhteistyökumppanin edustajalta Christine Välivaaralta. Pesäpuun puolesta oli jo työn alkuvaiheessa selvillä, että resurssit opinnäytetyön ohjaukseen ovat rajalliset ja painottuivat lähinnä alkuvaiheeseen työn aiherajaukseen liittyen. Ohjaavalta opettajaltani olen saanut paljon rakentavia kehitysehdotuksia työprosessin aikana ja olen huomionut saamani palautteet ja ehdotukset työn tekemisessä.

Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen teossa tietoiset ja eettisesti perustellut ratkaisut ovat tärkeässä asemassa. Tutkimusaiheen valinta yksinään on jo yhdenlainen eettinen ratkaisu ja sitä pohdittaessa olisi mietittävä, miksi tutkimus halutaan tehdä. On myös syytä pohtia tiedonhankintatapoja ja mahdollisia koejärjestelyjä. Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa tulee selvittää tutkimukseen osallistuvien henkilöiden näkökulma, kuten suostumus tutkimukseen. On huomioitava, mitä ja kuinka paljon tutkittaville annetaan etukäteen tietoa tutkimuksesta ja arvioitava, aiheutuuko tutkittaville tutkimukseen osallistumisesta jonkinlaisia riskejä. Tutkimusaineiston keruussa henkilöihin kohdistuvassa tutkimuksessa keskeisellä sijalla on myös anonyymiuden takaaminen sekä luottamuksellisuus, mihin sisältyy muun muassa tutkimusaineiston säilyttäminen ja tallennus asiallisella tavalla. (Hirsjärvi ym. 2004, 26–27.)

Opinnäytetyöni aihevalintaan vaikutti oma kiinnostukseni sekä aiheen ajankohtaisuus lastensuojelun perhehoidon ensisijaisuudesta sijaishuollon työmuotona. Otin yhteyttä Pesäpuu ry:n Jyväskylän toimistoon Christine Välivaaraan, joka ehdotti muutamia opinnäytetyö-aiheita, joista valitsemani aihe oli yksi. Kävimme yhteisen aloituskeskustelun Pesäpuu ry:n toiveista opinnäyte-

työlleni sekä omista ajatuksistani työhön liittyen. Opinnäytetyöni onkin syntynyt Pesäpuu ry:n kehittämistyön tueksi sekä vastaamaan myös omaan kiinnostukseeni aihetta kohtaan.

Jo aloituskeskustelussamme pohdimme Välivaaran kanssa tutkimuksen eettisiä näkökulmia, kuten vastaajien anonymiteetin säilymistä. Solmimme opinnäytetyöstä yhteistyösopimuksen Jyväskylän Ammattikorkeakoulun ja Pesäpuu ry:n välillä. Varmistaakseni tutkittavien eli Ihan Iholla – kasvuryhmäohjaajien ja Pesäpuu ry:n välisen luottamuksellisuuden säilymisen, sovin yhteishenkilön Christine Välivaaran kanssa, että toimitan tutkimukseeni liittyvän kyselyn sähköpostitse hänelle ja hän välittää sen ohjaajille. Näin välttyimme mm. yhteystietojen välittämiseen liittyvien suostumusten hakemiselta.

Aloituskeskustelussa sovimme myös, että ennen varsinaisen kyselyn lähettämistä laitan Välivaaran kautta lyhyen esittelykirjeen (liite 1) itsestäni ja opinnäytetyöstäni kasvuryhmäohjaajille sekä osallistun toukokuussa 2012 järjestettyyn Ihan Iholla – kasvuryhmäohjaajien työnohjauspäivään. Esittelykirjeessä ja työnohjauspäivässä esittelin opinnäytetyöni aihetta ja tarkoitusta kasvuryhmäohjaajille. Kerroin myös, kuinka tulen käsittelemään vastaukset luottamuksella ja hävittämään ne asianmukaisesti tutkimuksen jälkeen. Kasvuryhmäohjaajia tiedotettiin myös Pesäpuu ry:n lehteen tulevasta tutkimusartikkelista työn valmistuttua sekä valmiin työn julkaisusta kokonaisuudessaan Internetissä. Tarkoituksena oli, että tutkittavat saavat näin tutkimuksesta etukäteen informaatiota ja saavat aikaa päätöksensä tekoon eli osallistuvatko tutkimukseen vai eivät.

Opinnäytetyössäni käytin lähteinä laajasti sekä kirjallisuutta että sähköisiä lähteitä. Lähdemerkinnöissä olen noudattanut Jyväskylän Ammattikorkeakoulun Opinnäytetyön raportointi (Liukko & Perttula 2010) – ohjetta. Tutkimustuloksia kirjoittaessani käytin myös jonkin verran suoria lainauksia aineistosta. Olen kuitenkin erotellut suorat lainaukset muusta tekstistä asianmukaisesti. Annoin kullekin kyselyyn vastanneelle myös järjestysnumeron, jotta välttyään esimerkiksi epäilyltä, että kaikki lainaukset olisivat samalta vastaajalta.

Tutkimusaineiston analyysin kirjoitin siten, että lukijalle tulisi tietoon analyysin kannalta oleellinen tieto. Tuloksia kirjoittaessani toin esille vastaajien taustatietoja ja vastaajien määrän, mikä on mielestäni oleellista tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Lisäksi kirjoitin vastaukset siten kuin mihin analyysissä olin päätenyt. Näin toimien olen pyrkinyt olemaan rehellinen tutkimuksen eri vaiheista. Erilaisten taulukoiden ja kuvioiden avulla olen tavoitellut analyysin selkeyttämistä lukijalle visuaalisesti.

Tutkijan rehellisyys tutkimuksen eri vaiheissa kuuluukin eettisesti kestävään tutkimukseen. Tutkijan tulee lähdemerkinnöin erottaa lähteiden pohjalta kirjoitettu teksti itse tuottamastaan tekstistä eli vältettävä plagiointi. Suorat lainaukset tulee olla alkuperäisiä ja ne tulee erottaa tutkijan itse tuottamista asiasisällöistä. Eettisten periaatteiden mukaan tutkimusjulkaisussa tulee käydä ilmi kaikki sen tekemiseen osallistuneet tahot. Lisäksi raportoinnissa on oltava tarkka. Tutkijan tulee selvittää tutkimuksen vaiheet ja menetelmät sekä tutkimustulokset selvästi, sellaisena kuin ne tutkimuksessa ovat olleet. Myös tutkimukseen liittyvät puutteet on nostettava esiin. (Hirsjärvi ym. 2004, 26–27.)

5.3 Opinnäytetyön prosessin arviointia

Opinnäytetyön myötä ymmärrykseni sijaisvanhempien haasteista sijoitettujen lasten kanssa lisääntyi, mikä oli yksi työskentelylle asettamani tavoite. Tutkimukseni kautta sain myös paljon tietoa kasvuryhmäohjaajien kokemuksista ja kehittämistoiveista ryhmämalliin liittyen. Näin ollen koen opinnäytetyölleni asettamien tavoitteiden täytyneen.

Erityisen tyytyväinen olen opinnäytetyön tutkimusosuuden toteuttamiseen sähköisenä kyselynä, vaikka 64 % tutkittavista jätti vastaamatta kyselyyn. Sähköinen kysely ilman esitestausta sisälsi riskejä. Olisi ollut mahdollista, että lomake ei olisi toiminut halutulla tavalla tai vastauslomakkeet olisivat jääneet saapumatta sähköpostiin.

Jälkikäteen ajateltuna kysymysten asettelua olisi voinut miettiä tarkemmin, esimerkiksi oliko apukysymyksiä kenties liikaa? Vaikka apukysymyksiin ei

edellytetty vastaamaan ja vastaajille kerrottiin mahdollisuudesta kertoa myös apukysymysten ulkopuolelta aiheesta mieleen nousevia seikkoja, kokivatko vastaajat mahdollisesti paineita vastata apukysymyksiin ja onko tämä osaltaan vaikuttanut vastausprosenttiin? Myös esitettävä kyselylomake olisi voinut olla ratkaisu, johon tässä tutkimuksessa en kuitenkaan päätenyt.

Vaihtoehtona laadullisen tutkimuksen avoimille kysymyksille olisin voinut harkita strukturoidumpaa määrällistä tutkimusta, johon vastaaminen olisi saattanut viedä vastaajilta vähemmän aikaa. Laadullisen tutkimuksen avoimet kysymykset olivat kuitenkin perusteltuja Pesäpuu ry:n kehittämistyötä ajatellen.

Toinen, kyselyn sijaan vartenotettava vaihtoehto olisi voinut olla myös haastattelu. Tällöin vastaajajoukko olisi ollut mitä todennäköisimmin pienempi, mutta haastattelun avulla kysymyksiä olisi voinut tarkentaa ja kasvuryhmäohjaajilta saatu tieto olisi näin voinut olla yksityiskohtaisempaa. Haastattelun avulla olisi voinut myös kyselyä paremmin varmistaa, kuinka vastaajat ymmärtävät heille esitetyt kysymykset. Toisaalta kasvuryhmä-ohjaajakoulutuksen läpikäyneitä ohjaajia oli tutkimuksen tekohetkellä koko Suomessa vain 28, joten aineiston keruu haastatteluilla olisi tuonut omat haasteensa. Tutkimuksen toteuttaminen kyselyn muodossa tuntuukin näin ollen mielestäni perustellulta. Laadullinen tutkimus avoimine kysymyksineen mahdollisti vastaajien äänen esille pääsemisen mielestäni hyvin. Lisäksi kysely aineistonkeruun menetelmänä oli opinnäytetyöni toimeksiantajan Pesäpuu ry:n toive, jota halusin kunnioittaa.

Jälkikäteen ajatellen kyselyn toteuttamisen ajankohta oli tutkimukselle haaste, sijoittuihan se kesälomakaudelle. Toisaalta vastausaikaa oli mielestäni reilusti ja kesälomat painottunevat enemmän juhannuksen jälkeiselle ajalle. Kyselyn toteuttaminen muuna kuin lomakautena olisi saattanutkin tuottaa enemmän vastaajia, mutta toisaalta 10 vastaajan tavoite täyttyi, vaikka yhden vastauksen jätin työn rajauksesta johtuen tutkimukseni ulkopuolelle.

Opinnäytetyö prosessi oli pitkä. Se alkoi tammikuussa 2012 aiheen valinnalla ja muotoilulla Pesäpuu ry:n kanssa. Aineiston keruu tapahtui touko-

kesäkuulla. Heinäkuun alussa kokosin kyselyvastaukset samaan tekstitiedostoon, mutta muutoin työ oli tauolla kesä-ajan. Tauko teki kuitenkin hyvää ja antoi aikaa työn prosessoimiselle. Syksyllä aloitin aineiston analysoinnin ja tulosten kirjoittamisen. Työn esitys oli joulukuussa 2012, jonka jälkeen pystyin vielä saamieni palautteiden pohjalta muokkaamaan työtäni. Uskon, että työn pitkä kypsytys ja rauhalliseen tahtiin edennyt prosessi on auttanut kokonaisuuden hahmottamisessa ja aiheen sisäistämisessä. Koen, että työstä on tullut pala palalta eheä kokonaisuus, jonka myötä myös arvostukseni sijaisvanhempana toimivia kohtaan on kasvanut ja ymmärrän Ihan Iholla – kasvuryhmän kaltaisten tukimuotojen merkitystä sijaisvanhempien työssä aiempaa paremmin.

Sijaisvanhempana toimivat tekevät tärkeää ja arvokasta työtä eri-asteisesti traumatisoituneiden lasten ja nuorten kanssa. Kiintymyssuhteiden vaurioituminen jättää jälkensä, mikä voi asiantuntijoiden mukaan ilmetä lapsessa hyvin voimakkainakin reaktioina. Sijaisvanhemmat tarvitsevat ja ansaitsevatkin mielestäni kaiken mahdollisen avun ja tuen haastavassa kasvatustehtävässään. Teoriatiedon sekä kyselyaineistoni perusteella Ihan Iholla – kasvuryhmämalli onkin yksi varteenotettava vaihtoehto sijaisvanhempien tukimuodoksi. Toivonkin, että ryhmämalli voisi menestyä ja saada enemmän positiivista vastaanottoa esimerkiksi kuntien sosiaalitoimissa. Jos sijaisvanhemmat eivät voi hyvin, ei lapsillakaan ole hyvä olla.

LÄHTEET

Aalto M. 2002. Turvallinen ryhmä. Forssa: Aseman Lapset ry.

Hakkarainen, P., Kuukkanen, M. & Piispanen, H. 2012. Parasta perhehoitoa. Perhehoidon tietopaketti. Perhehoitoliitto ry.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10.p., uud. p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Hughes, D. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-kustannus.

Janhunen, T. 2007. Sijoitusten katkeaminen pitkäaikaisessa perhehoidossa. Perhehoitoliitto. Viitattu 4.10.2012.

http://www.perhehoitoliitto.fi/ajankohtaista/sijoitusten_purkautuminen_screen.pdf.

Kaskela, M. & Väliavaara, C. 2010. Ihan iholla – Opas sijaisvanhempien kasvuryhmien ohjaajille. Jyväskylä: Pesäpuu ry.

Koistinen, H. & Kolehmainen, H. 2009. Sijaisvanhemmaksi ryhtyvien motiivit ja sosiaalisen tuen merkitys. Opinnäytetyö. Savonia-Ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.4.2012.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4691/Kolehmainen_Heidi.pdf?sequence=5.

Ketola, J. 2008. Perhehoito ennen ja nyt. Teoksessa J. Ketola (toim.) Perhehoito. Tekemisen ja tukemisen arvoista työtä. Juva: PS-kustannus.

Laki lastensuojelulain 50§:n muuttamisesta (417/2007). Finlex. Viitattu 3.3.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110316>.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Finlex. Viitattu 5.9.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Lastensuojelun käsikirja. 2012. THL. Viitattu 29.10.2012.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>

Monimuotoinen perhehoito. 2010. Pesäpuu ry. Viitattu 5.9.2012.

<http://www.pesapuu.fi/toiminta/sijaisvanhempien-valmennus-ja-tuki/kehittaminen/>.

Nurminen, S. 2010. Taikatuuli, työnohjaus- ja psykoterapiapalvelut. Viitattu 8.12.2012. <http://www.netikka.net/foxes/ohjaus.htm>.

Perhehoitajalaki 3.4.1992/312. Kela Lakipalvelu. Viitattu 10.11.2012.

<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/19920312>.

Pesäpuu ry – lastensuojelun erityisosaamisen keskus. Koulutusesite 2012.
Pesäpuu ry.

Pirskanen, E. 2007. Sijaisvanhempien kokemuksia jaetusta vanhemmuudesta. Sosiaalityön Pro Gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Viitattu 21.11.2012.

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu02048.pdf>.

Rabb, H. 2008. Mitkä ovat perhehoitajien ja sosiaalitoimen yhteistyön mahdollisuudet. Teoksessa J. Ketola (toim.) Perhehoito. Tekemisen ja tukemisen arvoista työtä. Juva: PS-kustannus.

Räty, T. 2004. Teoksessa Roos, J.P. (toim.) Huostaanottokirja. Jyväskylä: Design Nurmisaari.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Saarinen, S. 2006. Arjen ammattilaiset – sijaisvanhemmuus työnä. Sosiaalityön Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Viitattu 3.12.2012.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11537/URN:NBN:fi_jyu-2006532.pdf?sequence=1.

Sinclair, I., Wilson, K. & Gibbs, I. 2005. Foster Placements: Why They Succeed and Why They Fail. Lontoo: GBR. Viitattu 16.10.2012.

<http://site.ebrary.com.ezproxy.jamk.fi:2048/lib/jypoly/docDetail.action?docID=10082333>.

Sosiaalihuoltolaki 7.9.1982/710. Viitattu 5.9.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710>.

Sosiaalipalvelut – Lastensuojelu. 2012. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 31.3.2012. http://www.stm.fi/lapset/palvelut_perheille/lastensuojelu.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 31.3.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Teittinen, H. 2006. ”Lapsen äänen kuulija ja kuuntelija”. Selvitys lapsen oman työntekijän tarpeesta sijaisperheessä. Opinnäytetyö. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.4.2012.

<http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17832/TMP.objres.280.pdf?sequence=2>.

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) 2012. Lastensuojelu. Tilastot ja rekisterit. Viitattu 26.10.2012.

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lapsuusjaperhe/lastensuojelu.htm>.

Tervonen-Arnkil, K. (toim.) 2007. Lapsen kanssa – olennaista etsimässä. Artikkelikokoelma Minun Elämäni –projektin työstä 2003-2006. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 7. Forssa: Forssan kirjapaino.

Thomas, M. & Philpot, T. 2009. Fostering a Child's Recovery: Family Placement for Traumatized Children. Lontoo: GBR. Viitattu 16.10.2012.

<http://site.ebrary.com.ezproxy.jamk.fi:2048/lib/jypoly/docDetail.action?docID=10303223>.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Tammi.

Välivaara, C. (toim.) 2006. Sijoitettujen lasten vertaisryhmämalli. Ohjaajan käsikirja. Jyväskylä: Pesäpuu ry.

Välivaara, C. Sijaisvanhempi ja sijoitetun lapsen tunteet – viikko sijaisperheen arkea päiväkirjojen valossa. 2010. Psykologian Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos.

Välivaara, C. 2012. Pesäpuu ry, Jyväskylä. Kehittämispäällikkö. Opinnäytetyö-ohjaaja. Sähköpostiviesti 3.5.2012. Vastaanottaja A. Liukko.

YK:n yleissopimus lastenoikeuksista. Viitattu 31.3.2012.

http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf.

LIITTEET

Liite 1. Esittelykirje

Hei,

Olen toisen vuoden sosionomi-opiskelija. Opiskelen varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogisen työn koulutusohjelmassa Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa. Opintoni ovat hieman yli puolessa välissä ja tarkoitukseni on valmistua viimeistään keväällä 2013.

Pesäpuu Ry pyysi minulta opinnäytetyötä, johon kokoaisin kokemuksia ja palautetta Ihan Iholla –kasvuryhmistä. Tarkoituksena on, että työssä näkyisi ryhmäohjaajien ajatukset, mutta myös ryhmiin osallistuneiden palaute tulisi huomioiduksi. Saadut kokemukset ja palautteet tulevat toimimaan Pesäpuulle kehittämistyön tukena.

Ryhmiin osallistuneilta sijaisvanhemmilta te, ryhmäohjaajat, olette jo saamiene tietojen perusteella keränneet palautetta ja osasta palautteista on tehty yhteenvetoja, joita tulen työssäni hyödyntämään. Kevät-talven aikana tulen lähestymään myös teitä ohjaajia sähköisellä kyselyllä ryhmäkokemuksiinne ja ryhmäläisiltä saamaanne palautteeseen liittyen.

Olisin hyvin kiitollinen, mikäli teiltä löytyisi aikaa kyselyyn vastaamiseen ja saisin näin arvokasta tietoa työhöni ja sitä kautta Pesäpuulle heidän kehittämistyönsä tueksi. Mikäli kaipaatte lisätietoja tutkimustani koskien, ottakaa rohkeasti yhteyttä.

Ystävällisin terveisin

Anna Liukko

Sosionomi-opiskelija,

Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

Sähköposti: F6405@jamk.fi

Puhelin: 044-0702055

Liite 2. Kyselyn saatekirje

Hyvä Ihan Iholla –kasvuryhmäohjaaja,

Alkuvuodesta ainakin osa teistä ohjaajista sai Pesäpuu ry:n kautta esittelykirjeeni, jossa kerroin lyhyesti itsestäni ja opinnäytetyöstäni. Opiskelen siis sosionomiksi ja suunnitelmissani on valmistua ensi lukuvuoden aikana. Opinnäytetyötäni, jonka aiheena on Ihan Iholla –ryhmäohjaajien kokemukset sijaisvanhempien kasvuryhmämallista, teen yhteistyössä Pesäpuu ry:n Jyväskylän toimiston kanssa. Työni tavoitteena on tuottaa ajankohtaista tietoa nykyisestä perhehoidosta sekä kerätä Pesäpuu ry:lle arvokasta tietoa ja palautetta teiltä kasvuryhmäohjaajilta Ihan Iholla –kasvuryhmämallista sekä kasvuryhmäohjaajien koulutuksesta ja työnohjauksesta. Tieto on arvokasta Pesäpuu ry:lle heidän kehittämistyön kannalta. Pahoittelen, että kysely saapuu vasta nyt kesän kynnyksellä eikä kevät-talvella, kuten alkuvuodesta tiedotin.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu sähköisessä muodossa ja kysely löytyy osoitteesta <http://www.liukko.org/kysely/>. Kyselyssä on 6 avointa kysymystä, joihin vastaamisen muoto on vapaa, tarkempia ohjeita kyselyyn vastaamiseen on lyhyesti kyselyn alkusuosassa. Vastausaikaa on **perjantaihin 29.6.2012** asti. Kyselyn tarkoituksena on kerätä kokemuksia kasvuryhmäohjauksesta sekä ohjaajakoulutuksesta. Kaikki vastaukset ovat arvokkaita ja toivonkin, että voitte vastata kyselyyn, vaikka ette olisi vielä vetänyt yhtään ryhmää. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksella!

Olen hyvin kiitollinen, mikäli teiltä löytyy aikaa kyselyyn vastaamiseen ja saisin näin arvokasta tietoa työhöni ja sitä kautta Pesäpuulle heidän kehittämistyönsä tueksi. Mikäli kaipaatte lisätietoja tutkimustani koskien, vastaan mielelläni kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin,

Anna Liukko

Sosionomi-opiskelija,

Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

Sähköposti: F6405@jamk.fi

Puhelin: 044-0702055

Liite 3. Kysely Ihan Iholla –kasvuryhmä-ohjaajille

KYSELY IHAN IHOLLA –KASVURYHMÄ –OHJAAJILLE

Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni, jonka tavoitteena on kerätä kokemuksia Ihan Iholla –kasvuryhmän ohjaajilta heidän ohjauskokemuksistaan sekä siihen saadusta ohjaajakoulutuksesta. Kokemukset ovat arvokkaita myös opinnäytetyöni yhteistyökumppanille Pesäpuu ry:lle Ihan Iholla –kasvuryhmämallin ja ohjaajakoulutuksen kehittämistyön kannalta. Tutkimustuloksista tullaan julkaisemaan työn valmistuttua artikkeli Pesäpuun lehteen. Kyselyn tulokset käsitellään valmiissa työssä sekä Pesäpuun lehden artikkelissa niin, ettei kyselyn vastauksia ole mahdollista yhdistää yksittäisiin vastaajiin.

Kyselyssä on 6 kysymystä, jotka ovat tarkoituksella ”otsikkomaisia”, jotta ne eivät liikaa rajaisi vastaajan äänen kuulemista. Kunkin otsikon alle on laadittu ns. apukysymyksiä. Tarkoituksena on, että vastatessasi kyselyyn voit vapaasti kertoa kunkin otsikon herättämistä ajatuksistasi, kaikkiin apukysymyksiin ei siis tarvitse välttämättä vastata. Myös kysymyksiin vastaamisen muoto ja pituus on vapaa (ranskalaisin viivoin, kirjoitelma –tyyppisesti tms.). Vastaukset käsitellään luottamuksella!

Kiitos etukäteen kyselyyn vastaamisesta!

1. Taustatiedot

A. Kuinka monta Ihan Iholla kasvuryhmää olet ohjannut?

B. Kuinka paljon osallistujia on ollut (miehiä/naisia)?

C. Mikä on koulutuksesi?

D. Toimin tällä hetkellä sijaisvanhempana

Kyllä Ei

2. Ihan Iholla -kasvuryhmämalli

Miten ohjaajana olet kokenut kasvuryhmämallin? Mitä hyvää ja/tai kehitettävää kasvuryhmämallissa mielestäsi olisi? Millaisena koet kasvuryhmämallin menetelmät ja periaatteet (toiminnallisuus, elämäkerrallisuus ja dialogisuus)? Mitä lisäisit/poistaisit kasvuryhmämallista? Millaista palautetta ryhmiin osallistuneilta sijaisvanhemmilta on tullut?

3. Kasvuryhmän ohjaaminen

Miten ohjaajana olet kokenut Ihan Iholla -kasvuryhmien ohjaamisen? Millaisia odotuksia sinulla oli ohjaamisesta? Mitkä odotuksistasi ovat täyttyneet? Mitkä odotukset ovat jääneet toteutumatta? Mikä on kasvuryhmän anti ohjaajalle? Millaisia haasteita koet ohjaukseen liittyen? Onko ryhmäohjauksesta hyötyä sinulle, millaista? Pitäisikö ryhmäohjauksista saada (suurempi) korvaus rahallisesti? Ryhmäohjaamisen hyvät/huonot puolet?

4. Työnohjaus

Saan kasvuryhmä-ohjauksiin liittyvää työnohjausta

Kyllä Ei

Voit antaa tähän vapaamuotoista palautetta työnohjauksesta.

Esimerkiksi, tarjottiinko työnohjausta automaattisesti vai hakeuditko siihen itse? onko työnohjauksesta hyötyä, jos niin, millaista? Jos ei, miksi ei? Onko työnohjaus riittävää? Kaipaisitko muunlaista tukea ohjaajana toimimiseen, millaista? Onko jotain, mitä jättäisit työnohjauksesta pois? Onko työnohjaus tarpeellista? Pitäisikö kasvuryhmäohjaajana toimimisen edellytyksenä olla työnohjaukseen osallistuminen?

Kerro tähän vapaamuotoisesti työnohjauksen puuttumiseen liittyvistä ajatuksistasi.

Esimerkiksi, kaipaisitko työnohjausta? Millaista työnohjausta haluaisit? Onko sinulle tarjottu työnohjausta? Oletko pyytänyt työnohjausta? Onko työnohjauksen puuttumista perusteltu sinulle? Pitäisikö kasvuryhmäohjaajana toimimisen edellytyksenä olla työnohjaukseen osallistuminen?

5. Kasvuryhmämallin ohjaajakoulutus

Mikä sai sinut kiinnostumaan Ihan Iholla -kasvuryhmämallin ohjaajakoulutuksesta? Millaisia odotuksia sinulla oli koulutuksen suhteen? Mitkä odotukset täyttyivät/jäivät täyttymättä? Olisitko kaivannut enemmän tietoa jostain aiheesta/osa-alueesta, mistä? Painottuiko koulutus liikaa johonkin osa-alueeseen, mihin? Jos saisit vapaasti muokata ryhmäohjaaja koulutusta, miten muuttaisit sitä?

6. Mitä muuta haluaisit sanoa

kasvuryhmistä, kasvuryhmien ohjauksesta, tästä kyselystä, terveiset Pesäpuu ry:lle/opinnäytetyön tekijälle tai jotain muuta?

Lähetä